POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU.

BOG
NAROD
SOCIJALNA
PRAVDA

LUČ

ZAGREB

GODINA XXV. · BROJ 1.

UREDNIKOVA POŠTA

SURADNICIMA, PRETPLATNICIMA I PRIJATELJIMA »LUČI. »Luč« evo ulazi u svoju dvadeset i petu godinu. Dvadeset pet godina ustrajnog izlaženja znači mnogo. S time se ne može pohvaliti nijedan naš đački list. Koliko je samo žrtava i pregaranja trebalo, da se naša »Luč« održi. Koliko je ona mladih srdaca zagrijala za ideale, za koje se svi mi borimo. Vrijednost njenog rada moći će dostojno ocijeniti tek povijest, a na nama je da je i nadalje održimo, da u njoj surađujemo, da je širimo i plaćamo. U tome se pogledu dade učiniti vrlo mnogo. Potrebna je ustrajna propaganda, da riječ naše »Luči« dopre do svakog hrvatskog katoličkog đaka. Mi treba da shvatimo, da je rad za »Luč« najljepša agitacija za naš pokret i prva dužnost svakoga našega društva i pojedinca. To neka imaju na umu svi naši prijatelji. Svaki bez iznimke mora tražiti nove pretplatnike i prijatelje »Luči«. Neka nitko ne pređe tako lako preko ove opće dužnosti prama našemu pokretu. Neka svaki od nas i uz eventualne žrtve nešto doprinese za naše glasilo, a pri tome neka se sjeti onih brojnih žrtava, koje su za naš pokret doprinijeli naši stariji, koji su znali i živote svoje davati za njegov uspjeh. Svi ćemo na taj način najljepše počastiti dvadeset i petu godišnjicu »Luči«, koja je naše zajedničko blago.

»LUČ« U SVOJOJ DVADESET I PETOJ GODINI. I u samoj »Luči« se mora vidjeti, da ona slavi svoju dvadeset i petu godinu. Urednik je dosada u dogovoru sa odborom Lige i mnogim odličnim seniorima odlučio, da će se u narednim brojevima iznijeti uspomene svih urednika »Luči« od njezina početka do danas. Kako je »Luč« u našem pokretu uvijek igrala vidnu ulogu, to će ove uspomene biti važan materijal k historiji Mahnićevog katoličkog pokreta. Uz ove članke bivših urednika »Luč« će donijeti i uspomene drugih ljudi koje su stajale blizu »Luči«, kao fotografije raznih zgoda naše prošlosti, tako da se one sačuvaju. Zato pozivamo, sve one koji mogu pružiti bilo ilustrativni bilo historički materijal neka to čim prije šalju uredništvu. Osim toga naročito će se obraditi pojedine važnije pojave u našem đačkom pokretu. Tako će već u narednom broju biti opširno govora o akciji kluba sv. Ćirila i Metodija u Beogradu, koji ove godine slavi svoju desetgodišnjicu. Taj će broj radi toga izaći i u nešto povećanom opsegu.

Kako je školska godina tek počela i pred sobom imamo još devet brojeva »Luči« odbor Lige želi čuti želje i prijedloge naših prijatelja i suradnika, što bi se još dalo učiniti, da jubilej »Luči« bude što dostojnije proslavljen. Svi prijedlozi su nam dobro došli.

Kako se vidi ova godina »Luči« će imati naročitu vrijednost i doprinijeti će mnogo učvršćivanju kulta naše prošlosti i jačanju svijesti članova našeg pokreta pa se stoga ove godine svima svijesnim prijateljima »Luči« još jače nameće dužnost da porade, kako bi se »Luč« što više širila i čitala. Ona danas ima da u domagojskom pokretu opet odigra dio njezine historijske uloge: da opet bude glavni stup organizacije J. K. Đ. Lige i da našem pokretu osvaja nove pristaše osobito među srednjoškolskolcima što je sada naročito aktuelno.

A, BUEROV — Š. B. Tebi sam već pisao, ali radi ostalih drugova je dobro da Ti javno odgovorim o članku »Retrospektive« u kojem iznosiš sumarni pregled prošlosti pokreta Hrvatskog Katoličkog Narodnog Đaštva. »Luč« taj prikaz neće donijeti, jer urednik stoji na stanovištu, da su za pisanje o našoj prošlosti pozvani ljudi, koji je poznadu iz autopsije, te prama tome mogu iznijeti novih činjenica, ideja i pogleda. Vrlo je pohvalno da se pojedini drugovi bave proučavanjem našega historijata, ali ne i da o tome pišu za »Luč«. Njihovo znanje će se dati vrlo korisno upotrijebiti u društvima, jer je proučavanje našega historijata vrlo potrebno. Sada smo načisto sa ovim pitanjem i urednik se nada, da ovo neće trebati ponovno napisati.

UPRAVA: Zagreb, Kaptol 27. — Na upravu se šalju narudžbe, reklamacije i pretplata. »Luč« izlazi svaki mjesec.
PRETPLATA za đake 30.— Dinara, za ostale 60.— Dinara.
UREDNIŠTVO: Zagreb, Kaptol 27. I. — Na uredništvo se šalje suradnja za list.
»LUČ« UREĐUJE Ivo Bogdan. — Za uredništvo odgovara: dr. Mijo Maričić, Zagreb, Preradovićeva ulica 37.
TISKARA »NARODNE PROSVJETE« Zagreb, Trenkova 1. (Za tiskaru odgovara dr Vjekoslav Gortan, Šenoina ul. 30).

L U Č

GLASILO HRV. KAT. NAR. ĐAŠTVA

G. XXV. *ZAGREB, 1. X. 1929.* *BROJ 1.*

POSLIJE DVA I PO DECENIJA

Još su tu! — uzdahnut će gorko možda gdjekoji javni radnik u hrvatskim krajevima, koji se sjeća, kako je prije dvadeset i pet godina bio loš prorok, kada je govorio o skoroj propasti »Luči«.

Poginuo je čitav niz đačkih listova od »Hrvatskog Đaka« i »Mlade Hrvatske« — pa ako hoćete, sve do »Hrvatske Mladice«, koja se lani pojavila i nestala. Đačke grupe, koje su se oko njih formirale, nestale su, a »Luč« i nadalje kroz punih dvadeset godina dosljedna sama sebi trajno stoji kao barjak i znak, oko kojega se kupi bolji dio hrvatske đačke omladine. Stoji kao glavni stup i snaga organizacije Hrvatskog Katoličkog i Narodnog Đaštva, stoji kao stijeg njegov. To đaštvo radi i razvija se, ne uz talambase i uz svilene barjake, nego u nastojanju oko što snažnijeg duševnog rada.

Zato će danas u svim hrvatskim krajevima zadrhtati u radosnom uzbuđenju ruka mnogog hrvatskog katoličkog javnog radnika, kada dobije prvi broj »Luči« njezine dvadeset i pete godine. Sjetit će se lijepih dana oduševljene mladosti, kada se »Luč« izgrađivala i njegovala kao najdraži dio jednoga pokreta, čija pojava spada na najljepše stranice hrvatske prošlosti. Mnogi će hrvatski kulturni radnik sa ponosom pogledati u prošlost našega pokreta i njegova čvrsta vjera u još ljepšu njegovu budućnost postati će još tvrđom.

Možda će se naći iskrenih prijatelja »Luči«, koji neće sa naročitim veseljem govoriti o njezinoj dvadeset i petoj godišnjici. Možda će uzdahnuti:

— Pa već dvadeset i pet godina, a nas čeka još toliko mnogo posla.

Ali kod svakoga iskrenog prijatelja »Luči« i domagojskog pokreta taj oblačak će potrajati samo časak. Dvadeset i pet godina u životu pojedinca znači mnogo, ali zato mnogo manje znači u životu jednoga naroda, pa prema tome i u životu narodnog pokreta, koji se inspiriše vječnim idealima. Radi toga zapravo, i nije bilo tako davno, kada je biskup Mahnić okupio oko sebe par akademičara, siromašnih đaka, čije je najveće blago bio idealizam spojen sa vedrim optimizmom. U prvi mah sve što su imali, bila je »Luč«, koja je probujala kao mlado stablo. Uspravio ju je i odnjegovao biskup Mahnić. Dao joj je bogat zaklad ucijepivši prvim vitezovima »Luči« neizbrisivi pečat katoličke svijesti i ljubavi prama svome narodu. Kasnije je Krek mlade ljude naučio, da u svome narodu vide ljude, žive ljude i tako ih privezao uz čvrstim vezom uz hrvatski narod. Baštinici najkrasnijih narodnih tradicija prošlosti, odlučni katolici sa suvremenim socijalnim naziranjem bili su sposobni, da se odupru svim ratnim teškoćama i da svoje zdravo gledanje i zdravi

osjećaj prenesu i na đaštvo, koje prolazeći kroz ratne nepogode, kroz progone i zapostavljanja uvijek ostaje izrazita skupina ljudi. Kad silom prilika popuste sve veze, kad organizacija postaje nemoćna i tada u ta najgora vremena ostaje »Luč« kao jezgra svega i najveće jamstvo za kontinuitet jednoga mladoga pokreta. Ona je ne samo stvaralac nego i čuvar kontinuiteta i snažna poluga napretku. Ona i danas vrši trajno istu ulogu. Ima u našoj domovini čitav niz zavoda, kamo ne dopire glas funkcionara središnje organizacije Hrv. Kat. Nar. Đaštva, ali »Luč« dolazi i tamo. I tamo ona nađe pristaša, te je ona i agitator, koji pribire žive mlade snage jednome pokretu, kojega je ona stvorila i s kojim slavi svoju dvadeset i petu godišnjicu, jer slava »Luči« nije samo slava jednoga lista, ona je slava čitavog pokreta, koji danas među Hrvatima predstavlja najkonstruktivniji faktor što ga Hrvati uopće imaju. Čitav niz hrvatske inteligencije, koja je odrasla i odgojena u sredini, koja je na svakom koraku nastojala, da sa omalovažavanjem pređe preko najljepših hrvatskih narodnih tradicija, odgojen je »vremenu usprkos« u čisto katoličkom naziranju na svijet, te tako i Hrvati poput ostalih kulturnih naroda zapadne Evrope imaju svoju katoličku renesansu, koja nije možda onako bučna i velika, kao ona kod drugih naroda, ali koja je od golemog značaja za hrvatski narod.

Naš dnevni život je i previše nekatolički obojen, naša štampa i ljudi od imena i položaja rado prelaze preko hrvatskog katoličkog pokreta. Ali to prešućivanje ne mijenja realnosti. Hrvatski katolički pokret sa svojim prosvjetnim organizacijama, sa svojim socijalnim i gospodarskim institucijama, a pogotovu sa svojim intelektualcima predstavlja već danas faktor, sa kojim će morati računati svaka objektivna kulturna povijest. Taj pokret nesamo da je postigao izvjesne uspjehe, nego sve više napreduje oslanjajući se danas u novim formama potpuno na crkvenu organizaciju, na episkopat, svećenstvo i brojne naše redove, najveće blago hrvatskog naroda. Nalazeći u tim faktorima snažne pomagače, danas je hrvatski domagojski pokret tek na putu k prvim svojim većim uspjesima čije konture jasno naziremo. Pred nama su obrisi jake katoličke štampe, snažne organizacije Katoličke Akcije, kao i znakovi afirmacije hrvatskog katolicizma i na ostalim područjima ljudske djelatnosti, tako, da nam konačni zemaljski cilj, želja da jednom cijeli naš narod ispovijeda čista načela Kristova, nije više tako dalek i nedostiživ, kao što se to činilo pred više godina.

Eto, kad se ovako baci samo površan pogled u prošlost hrvatskog katoličkog pokreta, vidimo, da djelo, koje je obavila »Luč«, nije neznatno ni nevrijedno. Dapače svi mi, njezini suradnici i prijatelji, vjerujemo, da je pojava »Luči« od velikog značenja u našem narodnom životu.

Mi se mladi ovoj dvadeset i petoj godišnjici posebno radujemo. Radujemo se, da stojimo na čistom tlu dvadesetpet-godišnje tradicije, dugih iskušenja i žrtava, kroz koja je morala proći »Luč«, da njezino svijetlo svakim danom bude sve stalnije. Mi se spremamo, da o toj dvadeset i petoj godišnjici dokažemo, ne samo da je prošlost »Luči« i đačkog pokreta slavna, mi ćemo dokazati d a j e i n j e z i n a s a d a š n j o s t s l a v n a. Pokazati ćemo to svojim radom u onim organizacijskim formama, koje danas postoje. Pojačanje intenziteta našega duševnog i organizacijskog rada u što većoj mjeri, to će biti najbolji način jubilarne slave »Luči«. Naš odlučni katolički hrvatski stav od prije dvadeset i pet godina ostaje i danas aktuelan. Baš danas taj naš stav postaje još aktuelniji. Upravo se u najnovije vrijeme

u našem javnom životu jasno istaklo, da je katolicizam najsnažnija poluga našeg narodnog života i najveće blago hrvatskog naroda, i da svaki onaj, koji radi za očuvanje i učvršćivanje toga katolicizma, radi ujedno jedno veliko narodno djelo. A mi smo to uvijek radili. I baš vezi hrvatstva i katolicizma imamo da zahvalimo najveći dio naših uspjeha, kao i to, da smo se održali u najkritičnija vremena.

Naš put je jasan. Znamo što hoćemo i ne trebamo se ičega da sramimo, zato je ova naša slava slava radosne i vedre mladosti, čiji idealizam ne će ništa slomiti, dapače naš će idealizam svakim danom bivati sve to veći i ne će ga ništa umanjiti, kao što ga nije umanjilo ni u ovih dvadeset i pet godina.

I. B.

ČEDO MORA

Svud je gola krš. I kao zubi zlobni
kese mi se v'jenci strmenitih gora.
Mjesečina igra... Ja već dobro
znadem,
kako će se ljeskat iznad našeg mora.

Jedan zlatni drum će voditi daleko...
— Ja sam njime išla u mislima ludim,
davno sam i dugo ja živjela tamo,
a tek sad se vraćam i od sna se budim.

Svud su goli krši... Usnulo je selo...
Na ognju je zadnji utrnuo plamen.
I nižu se puti i nižu se kuće:
svuda samo tvrdi i ledeni kamen.

Ja sa strepnjom pratim tihi jecaj noći
i blijedi posmjeh golušavih gora.
Mjesečina žuta zaklapa mi oči
i sjeća me moga dalekoga mora.

LENKA PERINIĆ.

POD NJEGOVIM DAHOM

I ko da u duši osjećam prokletstvo
što žeže sramotom i ne da mi mira,
što me goni vječno u očajno bjegstvo
i poji satanstvom pakla i svemira.

Al' prkosim, ne bježim, na biljezi
stojim,
s cinizmom se smijem suđenomu kraju,
tek u noći ko da svega tog se bojim
pa sanjam ko dijete o cvijeću i raju.

Al' kad cvijeće vidim, sjaj daleke sreće,
kao iza kiše bezbroj vlažnih duga,
dolazi mi Netko... zmijski me upeče
pa se ko satana bolu mome ruga.

i smije se jetko (taj smijeh gadno peče)
muči dušu moju sve dok jutro svane.
Ja se njemu ne dam!... premda
jadno zveče
smijeh moj i prkos duše razjadane.

IVO LENDIĆ.

PJESMA BEZ NASLOVA

Ne, ne ću ja s vama,
o krasni sunčani dani, u modre
daljine!
Ostat ću tu.
Ne ću da kupa me mine gorčine;
do dna je ispit ću svu.

U duši ću nositi zavjete svete,
života svog njima ću žrtvovat
srž. —
Nek vjetri nad glavom urliču, lete;
čekat ću, bijesovi bure da stihnu
jak kao krš.

VLADIMIR VRANA.

KARAKTERISTIKA DANAŠNJE GENERACIJE

UVOD.

Pod današnjom generacijom ne razumijevamo samo omladinu, nego i starije, koji su svojim načinom života i svojim životnim težnjama njoj srodni; jer je poznato, da su u naše vrijeme higijenski život, nošnja i stilizacije životne znatno produžili granicu mladosti prema gore, te se mnogi (a naročito mnoga) broji u mlade, koji ima već priličan trh godina na leđima. U posljednje je vrijeme učestao običaj, da se o toj generaciji pišu analize; da se ispituje aktivni i pasivni konto njezinih faktičnih vrednota sa željom, da se iz toga možda goneta budućnost. Pred dvije godine izvijestio sam u »Luči« o studiji Cloudesley Breretona o engleskoj suvremenoj generaciji, koja je izišla u »Revue des deux Mondes«. Isti je list nedavno donio članak Uga Ojettija o talijanskoj omladini naših dana. Tip je današnje generacije doduše internacionalan i to mu je jedna od ponajjačih karakteristika: Kino sa svojim nijemim govorom i lakom prenosnošću filmova, gramofon sa svojom razmjerno jeftinom raširenošću ploča u svim mogućim jezicima, radio sa svojom neograničenošću davanja stvorili su danas više nego ikada jednu jedinstvenu atmosferu mišljenja i osjećanja ili bar mogućnost, da se ona što prije i što potpunije stvori. Uza sve to, pored klimatskih prilika u pojedinim zemljama, presudnu ulogu igra svakako historijski momenat, a on kod različitih zemalja nije isti. Engleska je u času, kada ju je promatrao Cloudesloy Brereton, počela proživljavati slom starog Viktorijanskog mentaliteta i u svojim najkonservativnijim krugovima; pogledala je u oči jednoj od najtežih socijalnih kriza, velikom radničkom štrajku; i sve je to bez sumnje pridonijelo, da problem psihologije te generacije nije sasvim isti kao drugdje. Još je karakterističniji i izrazitiji historijski momenat u Italiji: dolaskom fašizma na vladu, upravo je ta nova generacija zaposjela čitav javni život. Ugo Ojetti s pravom ističe činjenicu, da je fašistički režim iznio na površinu sve same mlade ljude od kojih trideset godina i on vidi u tom neko simpatično »pomlađenje« života. Ojetti zaboravlja međutim, da ni najidealnija mladost nema praktične vrijednosti bez dopune iskustva starijih godina, a fašistička omladina ostala je bez zrelih muževa i iskusnih, staraca, koji će je svjetovati i podmetnuti svoja leđa, kad životni sukobi stanu lomiti iluzije pretjeranog idealizma. Da nije Mussolinija, koji je čovjek zrelih godina i izgrađenog karaktera, te ima momentano mozak za sve tisuće ostalih fašista, ubrzo bi se vidjelo, šta znači omladina, koja je suviše samosvijesno zauzela kormilo u ruke, te hoće da bude i gospodar i sluga, i otac i sin u jedan mah. Jasno je, da ta omladina nije sasvim ista, kao ona u Engleskoj, ili drugdje, i ako tuče sportske rekorde kao i ona, nosi paževske frizure i pleše foxtrott i tango kao i po čitavom svijetu, s uspjehom gazi spone konvencije i smiono revidira sve tradicionalne autoritete.

Ako poduzimam dakle, da u nekoliko crta nabacim karakteristične oznake današnje generacije, jasno je, da ne mislim iznova zalaziti u ono, što su već drugi zabilježili, i što je omladini čitavog svijeta zajedničko; ali je jasno i to, da se ti elementi ne daju razlučiti od ostalih, pa da se ipak tu i tamo moramo vraćati njima. Također je vrlo teško izlučiti samo ono, što karakteriše baš naš historijski momenat i čini našu atmosferu različitom od one, ostalih naroda, jer bi za to trebalo opsežnijeg i potanjeg poredbenog materijala. Zato ćemo se, bez pretenzija na potpunost, osvrnuti na izvjesne

crte, koje se možda i drugdje javljaju, ali ih čovjek, gledajući neposredno sam život, kod nas jače zapaža, pa su možda i presudne za određivanje specifično naših karakterističnih oznaka.

Svakako treba prije toga napomenuti, da omladina, prava i nenačeta omladina, teže dolazi do izražaja kod nas nego li u Engleskoj, Americi ili današnjoj Italiji. U prvim dvjema zemljama mnogo kraći tok studija omogućuje, da razmjerno mnogo mladi ljudi dođu ne samo do kruha, nego i do presudnog položaja u životu. Naročito u Americi nestašica socijalnih predrasuda čini da kvalitativno bolja sila dolazi lakše naprijed bez obzira na životnu dob. U Italiji čini to momentano nepovjerenje prema starijoj generaciji, koja je odrasla u nefašističko doba i zato ipak gleda ponešto kritično uspjehe novog režima. A kod nas dugi tok studija s ispitima još i poslije apsolutorija, formalizam obrazovanja, koji čini, da se čovjek, svršivši tolike škole, mora tek mučno snalaziti u praktičnom životu, zatim niske početne plaće, koje onemogućuju sređeno ulaženje u život, stvaranje porodice i one elementarne, kako bi se francuski reklo, »aisance«, udobnosti životne (naš je izraz svakako prejak), koja je potrebna, da čovjek može početi stvaralački zazrijevati i izgrađivati u svojoj unutarnjoj i vanjskoj eksistenciji svijet za sebe — sve to čini, da se omladina tek mučno probija i dolazi do izražaja kad je već premorena, a možda i smlavljena. Haranju sušice u našem narodu (bar u inteligenciji), koju toliko ističu higijeničari kao posljedicu različitih higijenskih mana naših, bez sumnje je često dublji korijen i u ovoj apsurdnoj glomaznoj aparaturi obrazovanja, koja sistematski ispija sokove omladini i smeta i najsposobnijima slobodan razmah krila.

Druga je teška nevolja naša, što kako se čini naš javni život sistematski potiskuje omladinu iz učešća u stvaranju državnih i nacionalnih vrednota. Naša »nacionalna revolucija sramotno je podlegla toj kobnoj činjenici. Carstva su propala, svjetovi su se srušili, a Pašići, Pribićevići, Radići i dr. preobukli su samo kaputе. Predratni političari, predratni stručnjaci, predratni »vođovi« naroda nisu ni trenuli okom i nijedno presudno mjesto nije ni danas zaposjeo nitko od nacionalističke omladine iz 1912.—1914., a kamo li iz one, koju je rat koječemu naučio tek što je stupila na prag života. Treba bez sumnje zdravog konservatizma, treba autoriteta zrelosti: ali nikomu ne pada na um, da se u karastrofalnim godinama, koje smo proživjeli, sazrijevalo brže i ranije, a da izvjesne godine starosti donose dobom ne samo zrelost, nego i često kobnu nepokretljivost. Mlađa generacija nije ni na kojoj liniji (osim donekle u literaturi) prodrla u svijet, i ogorčenje pjesnika, koji nisu baš tako neznatni za stvaranje duhovne strukture naših godina, kao što su Ivo Andrić, Velmar-Janković i dr. (ne brojeći one, koji su »principijelno« nezadovoljni kao Krleža i Cesarec), nije pjesnička poza ni kosmički Weltschmerz, nego istinsko nezadovoljstvo razočaranja i teške osude na prisilan nerad. Dok često zarđali predstavnici već minulih generacija teškom mukom pokreću nepokretljivi stroj našeg javnog života, ovo se pokoljenje nečujno probija po zaprašenim uredima u predratnim položajima i satire svoje zanose pod žrvnjevima biroktatizma i socijalne indolencije čitavog našeg života.

Ali nas ovdje u prvom redu zanima generacija onih još mlađih, onih koje je stilizovalo poslijeratno vrijeme, i o njima ćemo nastojati da iznesemo nekoliko zapažanja.

DR LJUBOMIR MARAKOVIĆ.

DUŠEVNA KULTURA U PRAVOM SVIJETLU

Javni život Isusa Krista, kako nam ga prikazuju evanđelisti, obiluje krasnim prizorima. U ovaj čas ustavlja mi se fantazija na jednom ovakvom divnom prizoru, što ga je naslikao evanđelista sv. Marko u desetoj glavi svoga evanđelja. Isus Krist iz svoje druge Galileje dolazi u Judeju i kreće na istok preko Jordana. Sila se naroda zgrne oko njega. Ima među tim ljudima mnogo vjerskog nehaja, sebičnosti, pa i zlobe: mnogi su došli samo radi svojih bolesnika, farizeji iz ružne nakane, da ga uhvate u riječi, a okvir slike čine redovi pustih znatiželjnika. Ali evo u ovoj moralnoj pustinji razdragale su Srce Isusovo dvije ubave oaze. »I donosili su k njemu djecu! pripovijeda sv. Marko, »da ih se dotakne«. A učenici su branili onima, što su ih donosili. A kad to Isus vidje, ne bi mu milo, pa im reče: Pustite djecu, neka dolaze k meni i ne branite im, jer je takovih kraljevstvo nebesko. Zaista vam kažem: Tko ne primi kraljevstva Božjega kao dijete, ne će ući u njega. I zagrlivši ih stavi ruke na njih, te ih blagoslovi.«

Nije davno, što ste i vi, predragi u Kristu, bili kao djeca također predmet osobite ljubavi Božje. Iz duše vam se još nije posve izgubio miris prve svete pričesti i uzvišeni čar biblijskih crtica. No došle su i godine mladosti, doba proljeća, cvijeća, pjesme i blaženih sanja, ali i doba — Herkulova raskršća. Pustimo da teče film dalje. »I kad iziđe Isus na put« — nastavlja sv. Marko, — pritrča neki mladić i kleknuvši pred njim moljaše ga: Učitelju dobri, što mi valja činiti, da dobijem život vječni? A Isus mu reče: Znadeš zapovijedi: Ne ubij, ne čini preljube, ne ukradi, ne reci lažnoga svjedočanstva, ne prevari, poštuj oca svojega i mater! A on mu odgovori: »Učitelju, sve sam ovo izvršio od svoje mladosti. A Isus pogledavši na njega zavoli ga.«

Pogled Božje ljubavi počinuo je s nasladom na ovome cvijetu, koji mu se pružao sa svim svojim dražima. Kristalne čistoće nije zamaglio ni dah zmije otrovnice; ponosni uzrast je odolio svim burama, a toplim zrakama Božjega sunca milovan razvio je divni čar živih boja i plemenitih mirisa. »Učitelju, sve sam ovo izvršio od svoje mladosti«. I kao mladić je ostao dijete. I mlad i odličan i bogat — *nije se stidio biti pobožan.* Usred materijalističke okoline sačuvao je kroz svu svoju mladost idealizam i divan zanos za duhovnim stvarima, koji predano pita: »Učitelju dobri, što mi valja činiti, da dobijem život vječni?«

Zaista divan prizor, a izazivlje mi ga svojom sličnosti ovaj momenat, kad u duhu vidim vas, predraga mladeži, i govorim vam o pobožnosti. Vi ste po Božjoj milosti mladost svoju oteli napastima njezinim i na raskrsnici života odlučili se za bojeve Gospodnje, pa vam je svojstven uzdah: »Učitelju dobri, što mi valja činiti«. Pred vama se smije govoriti i o pobožnosti. Vi ste to i željeli! Radosno ističem i naglasujem taj momenat, jer je i predobro poznato, kako je pobožnost kod današnjeg svijeta — jednako kod puka kao i kod inteligencije — omražena, prezrena, zabačena ili bar krivo shvaćena i suđena.

Tome su krivi i mnogi, koji nastoje oko pobožna života, a pobožnost im nije prava ni uredna, pa je tako diskreditiraju. Ni jedni ni drugi ne znadu u čemu je prava pobožnost. Ne poznaju pravo pobožnosti ni oni, koji misle, da je pobožnost samo za neke odabrane duše, a da se oni kao obični kršćani za nju ne trebaju interesirati. Potrebno je za to prije svega da odredimo bit

i narav prave pobožnosti, a iza toga tek da pređemo na naš temat, koji se u glavnom bavi praktičnom stranom pobožnosti.

U knjizi kraljeva se pripovijeda, kako je kralj Saul poslao svoje sluge u kuću Davidovu, da je straže do jutra, a u jutro da Davida ubiju. Davidova žena Mihola spusti muža noću kroz prozor da uteče, a u njegov krevet metne kip i obuče ga u odijelo Davidovo i tako spasi muža. Tako biva s pobožnosti: mnogi iz vana — pred svijetom izvršuju izvjesna djela pobožnosti i svijet misli, da su pobožni, a nijesu uistinu ništa drugo, no mrtvi kip ili tek sjena pobožnosti. Takvi si predstavljaju — kako to ističe sv. Franjo Saleški — pobožnost svaki na svoj način: jednima se ona sastoji u grubom odijelu, drugima u slaboj i lošoj hrani, trećima u obilnom dijeljenju milostinje, četvrtima u čestom primanju sv. sakramenata, petima u viđenjima: svi se ovi varaju, jer u najboljem slučaju uzimaju *sredstvo* za *cilj*: to sve može tek da vodi k pobožnosti ili pomaže pobožnost, a sama pobožnost nije u tome nijednome.

Druga vrsta kršćana gubi se u istraživanju tajna — u želji, da napreduju u pobožnosti. Ovima govori sv. Franjo Saleški: »Ja ne znam za nijednu drugu tajnu, već da ljubim Boga nada sve, a bližnjega svoga kao samoga sebe«. I zaista, bit prave pobožnosti ili kršćanske savršenosti po svetim ocima i crkvenim učiteljima, koji se upiru na sv. Pismo, jest u *ljubavi prema Bogu* a Punina zakona je ljubav« — piše to sv. Pavao Rimljanima (Rim. 13, 10); a Kološanima: »Povrh svega imajte ljubav, koja je veza savršenstva« (Kol. 3, 8.). A sv. Ivan piše u svojoj prvoj poslanici: »Bog je ljubav, i koji ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog ostaje u njemu« (1. Iv. 4, 16.).

Ta ljubav obuhvata Boga kao svoj najveći cilj i dobro, u svemu se drži tog cilja i mi za čas se ne da ni po kojem stvoru odijeliti od Boga. Ta ljubav cijelo biće i život pokreće u smjeru prama Bogu i sjedinjenju s Njim.

Analiziramo li tu ljubav, naći ćemo, da je ona pokret našega srca, koji se očituje u veselju radi neizmjerne dobrote, što se nalazi u Bogu, i u nastojanju, da Mu pribavimo ono dobro, što ga nema, ako je to u našoj moći, ili bar da mu to dobro želimo. To pak dobro, što ga Bog nema, jest slava i čast, koja mu pripada od Njegovih stvorova, osobito od Njegovih razumnih stvorova. »Sve je *radi sebe* načinio Gospod« — čitamo u sv. Pismu (Prov. 16, 4.). A kod Izaije čitamo: »Ovo govori Gospod Bog stvarajući i prostirući nebo, utvrđujući zemlju i sve, što u njoj klije, dajući dah narodu. što je na njoj, i duh onima, koji gaze po njoj: Ja sam Gospod, to je moje ime i slave svoje ne ću prepustiti nikome«. (Iz. 42, 5. 8.). Stvorovi slave Boga izvršujući nesvijesno ili svijesno Njegovu volju. Nama ljudima se volja Božja očitovala u zapovijedima. Dakle ljubi Boga onaj, tko slavi Boga; slavi Boga onaj, tko izvršuje volju Božju, zapovjedi Božje. »Ako zapovijesti moje uzdržite, ostat ćete u ljubavi mojoj, kao što ja uzdržah zapovjesti Oca svojega i ostajem u ljubavi njegovoj« (Iv. 15, 10.). I opet: »Boga se boj i zapovjesti njegove vrši, jer u tome je cijeli čovjek«. (Eccl. 12, 13.).

Prema tome je pobožnost za sve, a ne samo za odabrane duše. »Gospod stvarajući nebo i oblikujući zemlju nije *badava* stvorio (Iz.). *Nijedan od nas ne živi samome sebi... Gospodu živimo*«. (Rim. 14, 7. 8.). »Tko ne ljubi, ostaje u smrti (1. Iv. 3, 14.). Ovo: živjet u Gospodu — znači biti pobožan; ostati u smrti — znači promašiti život.

Jednom se Isus vraćao u grad; bio je gladan i ugledavši smokvu ukraj puta, dođe k njoj i ne nađe ništa na njoj do lišća sama i reče joj: Da ne bude

na tebi roda nikad do vijeka! I odmah usahnu smokva. (Mt. 21, 18. 19.). To je slika kršćanina, koji ne nastoji oko pobožnosti. — Ono lišće na smokvi — znači — poštenje, koje kao da je dovoljno bez pobožnosti, označuje onu granicu, koju se boje prekoračiti takvi kršćani, da ne bi kako tko za njih pomislio, da su pobožni. »*Svako* drvo, koje ne rađa dobra roda, isjeći će se i u oganj baciti«. — Ta ozbiljna riječ Kristova tiče se pobožnosti. A riječi Isusove iz njegove besjede na gori: »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski« (Mt. 5, 48.) — upravljene su ne samo apostolima, već *svim* slušateljima.

Dakle pobožnost nije samo preporučena već i zapovjeđena. »Tko ne ljubi, ostaje u smrti«. I pošten čovjek je nešto lijepa i velika. Sv. Ljudevit je znao reći: »Učitelju Roberte, već sama riječ — pošten čovjek — je tako velika i lijepa, da su mi je puna usta, kad je izgovorim«. Nema samo svetost mučenika, već ih ima često puta i poštenje. Ali ipak — samo poštenje nije dostatno! »Ne čine li to i neznabošci — pita Isus za takva djela poštenja. A čemu se Bog snizio do zemlje i povisio na križu, ako je poganstvo sa svojim poštenjem moglo stvoriti čitava čovjeka?! Dakle: *budite savršeni — i to svi*! Savršeni kao što je savršen Otac nebeski.

Prava je pobožnost — kako izlazi iz njezine biti — nešto uzvišeno, nešto lijepo i nema ništa ljepše od nje. Ona čini čovjeka sve sličnijim Bogu; ona ga oplemenjuje: pobožan čovjek je kao drvo urešeno cvijećem i krcato slatkih plodova. Pobožnost je nešto najdragocjenije. »Velika je dobit pobožnost« — piše sv. Pavao Timoteju. »Korisna je za sve imajući obećanje života sadašnjega i budućega« (1. Tim. 4, 8.). Pobožnost je poštenje prema Bogu: »Dajte Bogu — Božje« (Mt 12, 22). Tek pobožan čovjek je — čitav čovjek! Otkad je stupila noga Sina Božjega na zemlju, odonda su je vrijedne samo noge pobožnih ljudi! Kardinal Mermillod se izrazio o svom jednom posjetu kod Pape Pija IX. ovako: »Sv. Otac živi u nadnaravnom... Samo se za jedno zanimao: želio je znati, da li imade svetaca u svijetu.«

A mladež i pobožnost? Kao što nema ništa tužnije no čovjek, koji u cvatu svojih godina naliči drvetu bez ploda, bez pupoljka, bez cvijeća, bez lišća — tako nema ništa divnije no mladić, djevojka, koji prvijence svoje, jutra svoja velikodušno daruje Bogu. »Učitelju, sve sam ovo izvršio od mladosti svoje. A Isus pogledavši na njega, zavoli ga.« Zavoli ga poput mladića sv. Ivana, koji mu je kod posljednje večere ležao na grudima.

A sad možemo da pođemo dalje. Nema prave ljubavi bez reda. Zato i pobožnost mora da bude uredna. Asketski pisac Tissot kaže: »Pobožnost je nježan cvijet razuma i vjere«. Dakle ne samo vjere, već — vjere i razuma, i to — prije razuma, a onda vjere. Skolastici su izrekli istu stvar slijedećim pravilom: »Milost ne ruši naravi, već je usavršuje« (oplemenjuje). Dakle narav, pa onda svrhunaravnost, a ne svrhunaravnost bez naravi. Svrhunaravnost je zgrada, a njezin temelj je narav.

Poštenje bez svetosti smo osudili, a daleko teža osuda pada na svetost bez poštenja. Svetost bez poštenja je karikatura svetosti. A ne susrećemo li se prečesto u kršćanskom svijetu takve karikature?! Katarina je pobožna žena; pričešćuje se svaki dan i nadstojnica je Marijine kongregacije: ali ima — kako se kaže — vražji jezik! — Student Miroslav je prošao nekoliko puta duhovne vježbe; znade i pratiti sv. misu; revan je i u nekim drugim djelima pobožnosti; ali je nesnosne naravi: svadljiv, žagrižljiv, denuncijant. — Vinko je oduševljen i revan član radikalnog katoličkog društva: znak

mu je uvijek prikopčan na prsima: ne stidi se, ne boji se; na čelu mu je i brazgotina — znak, da nije predao ni pred batinama protivnika; raširio je glasnika na stotine; no do njegove riječi n. pr. ne drži nitko ništa, jer pretjeruje, hvališe se, pa se zaleti katkad i dalje. — Gospojica Vera je u mnogim društvima i bratovštinama; nijedne pobožnosti nema bez nje; znade sve krunice; ali ni u intrigiranju joj nema na daleko para. Itd. Sve sama čeljad u kaputu, a bez košulje. Koliko se puta čuje od ljudi, koji ne polaze crkve ni sakramenta: pa mi smo bolji od njih! Nažalost — često puta kažu istinu i s pravom se sablažnjuju. Kako teško pada onih osam »Jao vama« iz blagih usta Isusa Krista protiv pobožnosti farizeja: ocjeđujete komarca, a proždirete kamilu; čistite spolja čašu i zdjelu, a iznutra ste puni grabeža i nečistoće; kao grobovi ste obijeljeni, koji se spolja vide ljudima lijepi, a iznutra su puni kostiju mrtvačkih i svake nečistoće.

Pravi red u pobožnosti traži: najprije košulja, pa onda kaput; zahtjeva harmoniju između naravi i svrhunaravnosti. Madame Swetchine je jednoć rekla: »Ne priznajem katoliku drugoga prava, nego da bude bolji od drugih; željela bih, da bude svetac, ali još više, da bude prije svega i nada sve — pošten čovjek«. Treba se ogledati na vrhunce, ali se ne smiju prezreti ni podnožja. Svetački životi sjaju harmonijom poštenja i svetosti.

Red u ljubavi se drži i one: najprije ono, što je potrebno, a iza toga tek što je korisno; najprije dužnost, a onda tek ono, što se samo preporučuje; najprije jezgra, a onda ljuska; najprije glavno, a onda sporedno; najprije redovito, a onda izvanredno. Na dvije stvari s obzirom na to osobito upozoravam. Ponajprije — nema prave pobožnosti tamo, gdje se savjesno ne vrše staleške dužnosti, jer staleške dužnosti jesu najbliža primjena volje Božje na pojedine individue.

Različite vježbe pobožnosti ne smiju smetati vršenje staleških dužnosti. Pobožnost treba da se priljubi staležu, da potiče na savjesnost u vršenju zvaničnih dužnosti, da razvija osobito one vrline i kreposti, koje su u užoj vezi sa staležem. Tu osobito vrijedi ona riječ sv. Franje Saleškog: »Bez reda ljubav nije više ljubav, ona je riba izvan vode, drvo zasađeno u nepodesno tlo«.

Druga važna stvar jest u tome, da prava pobožnost ne zanemaruje talenata, što nam ih je Bog u naravnom i svrhunaravnom životu dao, već nastoji, da ih što bolje razvije i upotrebi na slavu Božju. Kolike pozicije pa i bitke gubi stvar Božja zakapanjem talenata u zemlji; kolike pustoši i praznine nagrđuju njivu Gospodnju, kolika radi toga pomanjkanja u kraljevstvu Božjem! A konačno i strašna osuda: »Nekorisnoga slugu bacite u tamu najkrajnju.« (Mt. 25. 30.).

Konačno još o jednoj stvari, koja može da bude protivnicima mnogo na sablazan, a na štetu Božjoj stvari: odnošaj prema protivnicima i neprijateljima.

Taj odnošaj pada pod zakon kršćanske ljubavi prema bližnjemu. »Čuli ste, kako je kazano: Oko za oko i zub za zub. A ja ću vam kažem, da se ne opirete zlu. Nego ako te tko udari po tvom desnom obrazu, pruži mu i drugi«. (Mt. 3, 58.). »Ljubite neprijatelje svoje, činite dobro onima, koji na vas mrze i molite se za one, koji vas progone«. (Mt. 5, 44.). To su jasne direktive. Ne može se o njima raspravljati. Izrečene su u formi zapovjedi a ne savjeta. A ljubav prema bližnjemu je u nauci Isusovoj tačka najvećeg momenta. »I pristupi jedan od književnika i zapita ga: Koja je od svih prva zapovijed? Isus mu odgovori: Ljubi Gospoda Boga svoga svim srcem svojim

i svom dušom svojom i svom pameti svojom i svom snagom svojom. Ovo je prva zapovjed. *A druga je kao i ova* : Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe. *Druge veće zapovjedi* od ovih nema.« (Mrk. 12, 28.-31.).

Kako treba lučiti duhove, iako nema kompromisa među svjetlom i tamom, Kristom i Belijalom, jer je Krist mač donio na svijet, ipak ne smije da se kršćanskoj ljubavi zatvara put onamo, kamo još najviše teži i gdje običaje slaviti svoje najveće i najdivnije triumfe. U tom je pogledu često puta ponašanje inače pobožnih i revnih katolika slično ponašanju farizeja u petnaestoj glavi Lukina evanđelja : »Kad su se približili k Isusu carinici i grješnici, da ga čuju, mrmljali su farizeji i književnici govoreći : Ovaj prima grješnike i jede s njima«. (15, 1. 2.). A Isus Krist oštro zacrtava svoje stanovište i daje i opet jasne direktive svojim učenicima onim trim pričama o izgubljenom sinu, o izgubljenoj ovci i o izgubljenom dramu, kojima je pointa sadržana u onoj njegovoj riječi : »Ne trebaju zdravi liječnika, već bolesni.«

Nigdje nijesam našao tako odlučno i lijepo kazano, kako treba u duhu Kristovu da se vladamo prema protivnicima i grješnicima kao u knjizi R. H. Bensona : »Prijateljevanje s Kristom«. U posebnom poglavlju prikazuje Krista, koji je na posebni način prisutan u grješnicima. Po grijehu su ga zajedno s milošću Božjom izgubili, ali u drugom — strahovito ozbiljnom i tragičnom smislu nalazi se Krist još u njima »jer je u njima nanovo razapet i poružen«. (Žid. 6, 6.). »Pogledajte na raspelo, a iza toga promotrite grješnika obadva pogleda padaju na nešto strašna... — a ujedno i nešto mila, jer padaju na Krista ; obadva izazivaju u vama duboku sućut, jer je i na križu i u grješniku, kako kaže sv. Pavao, »Onaj koji nije poznao grijeha, učinjen grijehom« (2. Kor. 5. 21.) ; jer su i križ i grješnik u tom jednaki, što su obadvoje ono, što je buntovno ljudsko sebeljublje učinilo iz slike Božje ; obadvoje treba da budu predmet najdubljeg poštovanja za sve, koji žele, da se ta iznakažena slika preobraženjem nastavi u prvotnu slavu. Prema tome ako ne poznate Krista u grješniku, ne poznate ga ondje, gdje je na najpotpuniji i najznačajniji način. Sve klanjanje bijeloj Hostiji u pokaznici, sve poštovanje prema prečistom Djetetu u krilu prečiste Majke nije dovoljno, da postigne svoj pravi cilj, ako nije povezano sa strastvenom čežnjom za dušama, koje Krista obeščastiše, jer pod svim blatom njihovih grijeha stanuje Onaj, koji stanuje u presv. Sakramentu i leži u Jaslicama te odande vapi za pomoć : »Smilujte se meni, prijatelji moji ! « Tako eto govori Benson. Takav duh čini, da je pobožnost mila i privlačiva i da osvaja svijet.

PAVAO JESIH.

CVIJET

Jutros nađoh ukraj puta zgaženi bijeli cvijet. Obijesna nečija ruka otkinu ga i satre, a on bez opiranja, bez glasa, podnese tuđu okrutnost, on tiho vene i mre. — Podigoh ga i položih u sjenu drugoga cvijeća. A sve se glavice cvijetne — i one najveće — spustiše nikom, da odadu počast malomu umrlom bratu, koji pade kao žrtva — — i pomisliše na sličnu svoju sudbinu.

Da, ljudi ne razumiju tihi i čedni život cvijeta pa ni njegovu tihu i čednu smrt. Oni misle samo na burni i veliki život, ali ima i tihi, onaj, maleni život, koji oni ne cijene, a on ipak nije možda tako neznatan i bez cijene — — —

MATO PALJUG.

INTELIGENCIJA U MISIJSKIM ZEMLJAMA

Inteligencija je danas već i u zemljama dalekog Istoka, a pomalo i u drugim misijskim područjima sve više odlučni faktor u narodnom životu, pa kako je djelatnost nekadanjih starijih misijonara bila napose upravljena na to, da osvoje odličnije staleže i tako steku Crkvi jaču poziciju u dotičnome narodu, tako je nesumnjivo i danas potrebno osvojiti inteligenciju, jer su na nju sve više prešla sva ona preimućstva odnosno, jer je na nju prešla uloga, koju su nekada igrali staleži po rođenju.

Jasno je, da treba za osvajanje inteligencije dvije stvari : s jedne strane stvoriti inteligenciji sredinu u kojoj može upoznati katolicizam i sačuvati ju od krivih nauka i predrasuda, t. j. treba joj dati po mogućnosti katoličke visoke škole i katoličke konvikte itd. Onoj inteligenciji, koja je već po krstu katolička, treba još pored toga stvoriti katoličke organizacije, koje će joj opredijeliti zadaću u životu Crkve i naroda. Uostalom, sve te stvari se po sebi razumiju, ali u misijskim zemljama one dobivaju posebno značenje po pomanjkanju sila i sredstava koje tišti uvijek katoličke misijonare a i po tom, što je ideal prosječnog katoličkog misijonara više u tomu, da predaje čistu nauku Kristovu, a rijetki je misijonar, koji uviđa, da je potrebniji često u danim prilikama preparatorni rad u školama, univerzama itd. To donosi sa sobom da su često u prošlosti misijonari zazirali od takovog rada. Pored toga se i u samom katoličkom svijetu pokazivalo veliko nepovjerenje spram rada, osobito u visokim školama. Tako je prema pripovijedanju jednog francuskog misijonara jedan južno-američki biskup uskratio svaku potporu jednoj misijskoj univerzi, jer po njegovu mišljenju, nije drugo do propovijedi i najviše pučkih škola potrebno za širenje vjere. Universe su bespotrebni luksus. Odatle onda činjenica, da su protestanti na tom području daleko pred katolicima i da imadu danas i u Kini i u Indiji i u Japanu daleko veći broj visokih škola, koje su možda kvalitativno niže od postojećih katoličkih, ali su brojnije i po tome već utjecajnije. Treba primjetiti da nisu katolici ni na tom području zaostali vremenski, jer su redovnici družbe Isusove već davno u Beirutu, a u Šangaju već 1903., u Indiji i ranije započimali s tom vrsti apostolata, ali smišljenost i intenzivnost rada je manjkala. Uz to je i kronična bolest katoličkih misijonara, pomanjkanje novca, priječila stalno napredovanje. Papa Pijo XI. je tu kao i u drugim stvarima zauzeo napredno stanovište i postavio zahtjev, da se pođe napred, pa su učinjeni počeci povoljnijeg razvitka katoličkog visokog školstva. Detaljniji prikaz situacije dati ćemo po pojedinim zemljama ističući štete, koje je katolicizam pretrpio radi ove manjkavosti u različitim područjima.

Konvikti za studente su također važne institucije, tim više, što postoji živa konkurencija protestanata, i što je potražnja sa strane đaka velika, ali tu je situacija općenito uzevši najpovoljnija, i osim toga ipak to nije glavni nego više uzgredni problem.

Organizacija katoličkih studenata u misijskim zemljama je danas već ozbiljna stvar, jedna realnost, a po tome što je vjersko uvjerenje katolika prema onomu protestanata daleko pozitivnije i određenije i što je Crkva majstor u stvaranju organizacija, a šema Katoličke Akcije uzoran, može se reći, da su tu katolici pred protestantima i da se danas katoličkoj inteligenciji stvara i u poganskim zemljama određeni djelokrug točnije određenog lajičkog apostolata pod vodstvom hijerarhije. Prvi uzor je tu dala japanska

katolička omladina, a slijedila je kineska u Evropi, a zatim u Kini, pa omladina širom malabarskih dijeceza u Indiji, a sada se nalazi u stadiju organizovanja i anamska katolička omladina. Na bliskom Istoku su Isusovci u Beirutu stvorili brojne organizacije vrlo praktične i efikasne. Dakako, i tu ostaje mnogo da se učini, ali po brzini, po tempu kojim se u tom smjeru sve boljeg organiziranja kat. inteligencije u misijama napreduje, opravdana je nada, da će već kroz par godina postojati izgrađena organizacija, čija će baza biti podmladak, izašao iz katoličkih univerza, a koje će davati katolicima sasma drugi »Stosskraft« u javnom životu, no što ga po naravi stvari može dati sam svećenik posvećen Božjoj riječi i službi. Dosta je spomenuti, što Crkvi vrijede i danas samo pojedinci lajici kao Lo-Pa-Hong ili admiral Yamamoto. I do sada je bilo brojnih uglednih lajika-inteligenata i organizacija inteligenata u misijama, ali njihova akcija bila je sporadična, *nekoordinovana*. Sada će preko centralnih organizacija, koje su u neposrednom dodiru s dotičnim apost. delegatima djelovati smišljenije i jedinstvenije, jer su dosada tek pojedina škola ili škole *pojedinih* kongregacija imale svoje organizacije, dok će ih sada imati katolička Crkva a centrale će pravno uzevši biti podređene tek papinom predstavniku, ili ako se hoće episkopatu kolektivno. Taj bitni napredak ima da se pripiše novom impulsu organizovanja Katoličke Akcije koji polazi iz Vatikana za vlade Pija XI.

U svim misijama postoje danas već velika sjemeništa s teološkim učilištima, koja stvaraju također domaću inteligenciju, no tu se radi o neposrednim radnicima na Božjoj njivi, pa to predstavlja problem za sebe, koji ima još daleko veće značenje i važnost od problema odgoja katoličke lajičke inteligencije, koji je danas već svagdje pozitivno riješen.

Danas već u čitavoj Aziji postoje visoke škole, koje stoje pod vodstvom katoličkih misijonara, ali ujedno opažamo, da one nisu dovoljno izgrađene ni dovoljno brojne da dobe odlučan utjecaj na odgoj buduće narodne inteligencije, nego da im s uspjehom konkuriraju protestantske visoke škole i same poganske visoke škole. Tako se može desiti, da će u daljoj budućnosti inteligencija i javno mnijenje tih zemalja biti protivno katolicizmu. Zato je skrajnje vrijeme, da katolici stvore u svim zemljama dalekog i bliskog Istoka, visoke škole pa makar s najvćim materijalnim i ljudskim žrtvama. Katolički apostolat ne smije poput protestantskog postat higijenski i prosvjetni apostolat, ali zato mora da i on upotrebi za širenje istine ona posredna sredstva, koja inače u rukama krivovjeraca dovode uspješno do širenja zablude — hereze.

E. PALLUA.

SANJA

Baršunasta noć sva prekrila je polja,
u tihi san odnjihala je trave.
Od srebrenaste sakovala rose
oreol sjajan njivama vrh glave.

A mjesec modru meku priča priču.
U poljima tamnim od noćnoga vela
klopoće mlin. Safirasto svjetluca
vijugava rijeka podno sela.

Modrušaste sjene padaju s platana
na zaspale staze i spušteno cvijeće.
Kud jednom je prošla tvoja laka noga?
Ja ne znam kamo — al vratit se ne će.

VLADIMIR VRANA.

PISMO SEKI U PREDJESENSKI SUTON

Kad u suton kasni tamo nekud daleko, daleko
grimizno sunce slazi i tone, tihano tone,
kroz nevidljive, neznane sfere lako čeznutljivo, meko
zvonovi naši dragi večernji angelus zvone.

A zapad se crvenim žarom svuda naokolo osu,
i na planine modre čarobne reflekse baca,
po šuštavim stablima šume sve nianse boja prosu,
a od nekud iz daleka otajna ponoć koraca.

Ko da mi šapatom tihim govori sanjive priče
i plače sa neznanom sjetom nad mojim skrivenim bolom
i priča o kraju dalekom gdje cvijeće mjesto trnja niče,
a harmonija tiha, počiva nad cvjetnim sunčanim dolom.

Al' pada uvelo cvijeće, svud šušte listovi žuti,
breze se svijaju nježno kao drage nečije ruke,
na dnu srca nešto bolno, me taknu i sluti:
jesen dolazi rana šapćući turobne zvuke.

Kakova žalost to slazi, što me to neznano dira,
pjesmom jesenjih slutnja, žalbom zaludnih dana:
Čiji to sostenuto lišće požutjelo svira?
Kakove akorde šapću bezglasni drhtaji grana?

Oj duge jesenske noći pune mjesečevog srebra,
nostalgije, pjesama bonih, bezbrižnih seoskih lola,
čujte i vi sada krik jednog odbačenog sebra,
oj duge jesenske noći, pune ste sjete i bola...

Da li ste vidjele čovjeka, što kao daleki
putnik bez toploga doma, po stazama vašim se skita
i traži, posvuda traži, majčin zagrljaj meki
i mislim, o Bože, da li tko pita za mene pita.

Oj draga, izgubljena, seko, kaži ti meni, kaži:
da li ću ja kad ovdje u tolikom ljudskom broju
naći smirenja, kojeg duša čezne i traži,
da l' naći ću koga tko bi žalost razumio moju...?

Da li ću ja naći kadgod kakovog smirenja
u životu, kojim idem na teške bolove propet,
hoće li, ako već ništa, imati tko sažaljenja
ili će stara žalost unići u dušu opet...?

Oj, jeseni tužna i rana, zašto sa tvojih grana
lišće tako ludo pada, žuti... i vene?
zašto nesta cvijeća sa svakog procvalog bostana?
zar i to je zaludni život, zato i to sliči na mene?!

Zar i ja moram baš biti kao na golome putu
onaj odbačeni kamen, po kome se gazi i koraca,
zar moram samo pregarat ovako osamljen u kutu
zato jer ništa nemam, tek malo srca — dobroga srca...

Oj pjesmo jesenje tuge, kad lišće požutjelo pada
jedno po jedno sa grana u dugom nepreglednom nizu,
kako na tvojoj harfi netko turobne arije sklada,
kako si mome životu slična i tako blizu. —

Moja nepoznata seko, u cjelovu sutona rana,
pišem ti ovo pismo puno žuči ko sanak ružan,
kada mi umire duša i srce krvari od rana,
pišem ti seko pismo, kad sam ti bolan i tužan.

STARO ČIČE, 16. RUJNA 1929.

STJEPAN DEVČIĆ.

DVIJE MOLITVE

Bože!
što Ti raspeti lik pod svodom ćuti
i prašta:

Htio bih ti dati
moje srce
ko nježni pup u proljetnom bdijenju
ko nježnu jezgru bajama u zrenju;
i mladicu loze iz vinograda.

Bože! u zlatu kandilova plama,
u mističnom svodu
pogledaj sjenke u kutu
i masne klupe hrama.

Vidiš i mene.
Na pragu Tvojih vrata
osjećam u sebi plimu mladih virova
milovanje proljetnih hovrova:

O čuvaj me
u ovom svetom miru,
i obmane i hirova...

Čuvaj moje srce,
moju mladost
na Tvome pragu vječnoga hrama.

VELAĻUKA, 23. VIII. 1929.

ŠIME VUČETIĆ.

U ZANOSU

Oj, bježite sjeni isprazne i tašte!
Moj je otac nemir, majka mi je buna;
ja dolazim s vjetrom, koji zrači mašte
i razgoni pelud lažnih milijuna.

I. DESPOT.

Pustite me misli zlokobne i crne,
i prikaze bijele što nosite plašte,
i letite k meni kao plahe srne;
oj, bježite sjeni isprazne i tašte!

Ja ne volim vaših prečestih posjeta,
niti lica vaših blijedih kao luna;
dolaskom se vašim ne blaži mi sjeta:
moj je otac nemir, majka mi je buna.

Ne marim za vaše posmjehe i šale,
za laskanja vaša i izjave tašte;
ja ne idem s vama; idite otale!
ja dolazim s vjetrom, koji nosi mašte

i pred sobom tjera oblačine guste,
i obijesno vije iznad polja, džbuna,
i prašinu diže nad putove puste,
i razgoni pelud lažnih milijuna.

RUDOLF M. BARIČEVIĆ.

PREGRŠT ESTETSKIH PROBLEMA

Ovaj kratki članak ima veze s člankom »Naša književna nastojanja«, koji je napisao za 2. broj ovogodišnje »Nove Revije« senior Petar Grgec s namjerom, da popuni i popravi mišljenje, što je bilo izneseno u 4. broju prošloga godišta »Luči« pod naslovom: »Pokret i književnost«.

Opravdana je drugarska opozicija poštovanog našeg seniora Petra Grkca na tvrdnje pisca ovih redaka o književnoj umjetnosti već zato, jer unaprijed otklanja mogućnost, da se radi eventualnih ličnih zabluda krivo bude sudilo i osuđivalo našu »Luč« ili čitav naš pokret. Opravdana je i zbog nastojanja okolo istine, s kojom se u mnogim navodima njegovim slažem, jer protivno nikada nisam ni ustvrdio; ali jer mnogim njegovim zaključcima niječem vrijednost (kao na pr. zaključcima njegovih silogizama u »Deductio ad absurdum« radi netačnosti drugih premisa), pripravan sam pravu istinu tražiti u zajednici s njime.

No da ne uvlačimo u pitanje nove probleme, prije nego smo razriješili polazne, zaustavimo se na prvim distinkcijama i postavimo kroz njih mogućnost daljnjih.

Pita se ovo: u kakvom odnosu stoji aktivnost duha, koja se ispoljuje u pokretu, i ona, što je poznata pod imenom estetske? Na ovo pitanje postoje dva odgovora: 1. — Te dvije aktivnosti duha dvije su *odijeljene* aktivnosti, jer je prva etičko-praktička, a druga osjećajno-fantazijska, i radi toga između pokreta i književne umjetnosti kao takvih nema direktnog kontakta ni križanja... 2. — Gornja hipoteza nije istinita: istinito je dapače sasvim protivno, o čemu slijede razlozi i primjeri.

Red je dakle, da ih pregledamo.

1. — Ako bismo dopustili, da u pokret ne spada književnost, jer ona kao osjećajno-fantazijska djelatnost nema veze s etičko-praktičkom, morali bismo isto dopustiti i za prosvjetu, sociologiju, politiku, teologiju, etiku itd., ali prema tome dolazimo nužno do poraznih posljedica bar s teoretske strane za čitav naš pokret, koje bi se ispoljile u apsurdnoj izreci: da su svi pokreti nemogućnost i iluzija.

No međutim, ako se dozvoli tvrdnja, da se o teologiji, politici, etici, sociologiji itd. može govoriti kao »teoretskim« i »praktičkim«, i ako se posebice tvrdi, da su oni kao »teorija« *logička* aktivnost (ili filozofija ili sposobnost duše da stvara universalnosti, pojmove), onda je sasvim normalan zaključak i bez ikakve apsurdnosti, kad se kaže, da oni kao takvi nisu *etičko-praktička* aktivnost ili pokret ili aktivnost volje.

Ako pak promatramo njihovu »praktičku« stranu, vidjet ćemo, da oni spadaju pod voljnu djelatnost (i to je upravo ono pravo njihovo područje). Dočim sa književnom umjetnosti nije ista stvar. Teorija o njoj logička je aktivnost ili filozofija, ali, kad je promatramo u onome što specifično njoj pripada, onu »praktičku« njezinu stranu, prikazuje nam se ne kao etičko-praktička aktivnost, nego kao osjećajno-fantazijska t. j. nešto drugo nego što je pokret.

2. — Bojazan, da bi ovakav zaključak (tobože) bio od poraznih posljedica s teoretske strane za naš pokret, ima isto toliko dokazne vrijednosti, kao i pozivanje na postojanje umjetničkih pokreta u historiji čovječanstva, koje može glasiti ovako: Zar nisu krive sve one tvrdnje, koje ne odgovaraju realnim činjenicama života? Znademo, da je književnih pokreta bilo u prošlosti, znademo, da ih imade i danas, pa kad nešto jest, onda to nešto može i da bude. Ab esse ad posse esse valet illatio.

I doista, *ime* takvih pokreta postojalo je i postoji. Treba pogledati samo, što je ono »nešto«, što se iza toga imena faktički nalazi. To će nam sinuti jasno pred očima, ako svrnemo genetskim redom misao u sve te moguće pokrete. Na početku obično susretamo umjetnika stvaraoca, koji spontano stvara osjećajno plastične likove. Pokret, škola, »umjetnički« smjer bio je kasnije prema njegovim umjetninama iskonstruisan nacionalnom i pedagoškom dosjetljivošću, koja nije umjetnost. I time je bila utvrđena shema, program, recept, po kojemu se ima nešto voljnim naporom da postigne. Ta shema još nije pokret (mogli bi smo je valjda okrstiti logičkom aktivnošću, ali ova nije pokret); ime pokreta nosi tek onaj voljni napor, koji ju je u djelatnost pretvorio i ostvario. Koje dakle veze ili izjednačenja može imati takva djelatnost s umjetničkom?.. — No ipak u jednoj školi, smjeru, pokretu bilo je umjetničkih produkata i kasnije, te su kasniji pregaoci ponekad stvorili više umjetnički vrijednih objekata od onih, koji su mu udarili temelje i bili idejni začetnici. Ali ovo još ne dokazuje, da je škola, smjer, pokret bio uzrokom tome. Umjetnost je plastička forma, koja je bitno individualne naravi, i tu formu, upravo jer je takova (lična, individualna), nitko ne može niti drugome dati, niti je od njega posuditi. Zato i literarni pokreti romanticizma, realizma, ekspresionizma itd. kao ni slikarske škole, kao ni muzički, kiparski, graditeljski smjerovi nisu direktno utjecali na stvaralačku djelatnost umjetnika, upravo zato, jer su pokreti, škole, smjerovi, (dakle sasvim kao i politički pokret) djeluje dakle voljom i može da djeluje na volju, na interes za umjetnost, kao što politički može stvarati volju za politiku i to za određenu politiku. — No to će nam biti potpuno jasno tek onda, kad nam postane jasan pojam pokreta.

3. — Što je dakle pokret? — Je li on nešto sastavljeno? — i da li u njemu djeluju različite aktivnosti duha? — Da se to dokaže podjeljuju se pokreti na *fragmentarne* (koji idu za rješavanjem samo jednoga djelomičnoga problema) i na *universalne* (koji obuhvaćaju cijeli život sa svim duševnim proizvodima). No već je ta razdioba arbitrarna, formalna (nefilozofska), jer ne zadire u bitnost i u stvari ništa bitna ne dijeli. Potpuno je analogna onoj prastaroj razdiobi literarne umjetnosti na liriku, epiku i dramatiku ili pak razdiobi svake od ovih u podrazrede. (Ovim se ne će da oduzme praktička vrijednost sličnih razdioba, shema, statistika itd.; jedino im se niječe spoznajna vrijednost i odlučujuća uloga u filozofiji.)

»Sastavljenost« pokreta ili universalnost njegova ovdje se može misliti samo kao mnogolikost građe, koju on obuhvata. No odmah se pada u temeljnu pogrešku, ako tu mnogolikost građe identifikujemo sa mnogolikim i različitim aktivnostima duha, jer bi se tada moralo stvoriti onoliko aktivnosti duha, koliko ima objektivacija i ispoljenja u njegovoj akciji, a to znači neizmjerno. Neizmjerno su mnogoliki i raznoliki objekti pokretanja i u svakom su momentu novi, ali je temeljna forma pokretne aktivnosti našega duha uvijek jedna; a to je volja. Jer svi pokreti, koji su doista pokreti, nisu

ništa drugo, nego »trajnije surađivanje veće skupine ljudi, koji u glavnom istim srestvima i na osnovu istih načela idu za postizavanjem kojega životnoga cilja.«

No ovdje se sada uvuklo nešto nova, što je vrijedno naše pažnje: *načelo, program.* I na temelju toga, moglo bi se kazati: Eto, stvaranje toga programa, to je zadatak teologije, etike, filozofije itd., a to su sigurno aktivnosti duha, koje nisu više voljne, etičko-praktičke, — dakle i pokret nije *samo* etičko-praktička aktivnost. I doista, sve je ovo razlaganje sušta istina. I treba dobro naglasiti, da su to dvije sasvim razlučene aktivnosti duha. No pogrešan je zaključak. Jer se u žurbi htjelo teoretske direktive pokreta, aktivnost, koja se još ne smije nazvati pokretom i koja je tu teoriju izvela, strpati pod pojam pokreta. Međutim, program, načelo, teoretske direktive još nisu pokret, i pokret može da se od njih nikada ni ne rodi: on se sastoji u posebnoj aktivnosti, koja voljom stvara i radi.

Aktivnost književne umjetnosti ne može se dakle strpati pod pokret kao pod nešto »sastavljena«, jer je pokret sastavljen od jedne jedine aktivnosti, koju filozofija treba da luči od umjetničke. Ne mogu se toj aktivnosti književne umjetnosti pripisati ni teoretske direktive, program pokreta, jer oni još ne spadaju kao takovi pod osjećajno-fantazijsku djelatnost duše. (Pogreška često dolazi i odatle, što se književna umjetnost pogrešno poima t. j. kao sve ono, što je napisano, pak se njoj pripisuje i udio u izgradnji programa. Ali ćemo se na to kasnije povratiti.)

4. — Kad smo razglobili pojam pokreta, sada možemo da ispitamo, da li on ipak ima kakav direktni utjecaj na umjetnost. Doista, bila je izrečena tvrdnja: »Poeta fit«, ali se nije u odnosu prema književnom pokretu uzimala u doslovnom značenju. Pod njom se misli samo to, da jedan pokret može dar »rođenih pjesnika« razviti i usavršiti (i tako im dati obilježja, koja su principijelna oznaka njegova.)

Ali u čemu se sastoji to razvijanje i usavršavanje? Ako jedan umjetnički pokret daje svome članu gotovu tehniku jezika, boja i zvukova, rutinu neku, školu, iskustvo, sadržaje i tako redom stvari, koje se mogu razvijati i usavršavati i preko kojih se umjetnik može da ispolji, onda je time taj pokret umjetnika mnogo zadužio; ali mu time nije a ma baš ništa razvio i usavršio njegovu umjetničku aktivnost.

No ako smo ovo ustvrdili, onda moramo priznati, da uopće nijedna zajednica ne može usavršiti umjetnost i umjetnički dar, nego da se oni nalaze uvijek na istom stupnju. I to doista treba odmah na početku najspremnije priznati i naglasiti: umjetnost nema riazvoja! Na prvi mah uzbunit će se u nama nešto proti ovoj tvrdnji, i sjett ćemo se književne historije, gdje se priča, kako ovaj ili onaj pjesnik ima svoje početničko razdoblje prvih proizvoda, muževno doba pjesničkoga napona i napokon doba opadanja; sjetit ćemo se Horacija, Goethea, Đalskoga itd. itd... Ali u prvom redu svi ti ljudi, koji će nam se pred mišlju iznizati, nisu umjetnici, zatim nije umjetnost sve ono, što su umjetnici na svijet dali, a napokon nije nijedan od njih svoju umjetnost usavršavao. — Da ovo shvatimo, treba da budemo na čistu s umjetnošću i umjetničkim darom. Umjetnost je produkat osjećajno-fantazijske aktivnosti duha ili *plastika.* Jedan dakle produkat naše duše, koji je nikao iz uzbibanog čuvstva stvarajući kroz našu fantaziju živu plastiku, umjetnina je; što znači: nešto gotova, čemu se više ne može ništa ni nadodati ni oduzeti, jer bi se time mijenjala i sama bitnost njezina. Umjet-

nost se sastoji u izrazu, koji je adekvatan momentu i koji ne može da bude drukčiji od onoga, što jest, jer bi time umjetničko djelo postalo jedno drugo umjetničko djelo. Za ilustraciju uzmimo jedan primjer. Leopardi, kad sjeća Silviju njezine mladosti, daje nam između ostalih slika i ovu: Sjećaš li se jošte one dobi smrtnog ti života, »quando la beltà splendea negli occhi tuoi ridenti e fuggitivi...« Ova fraza sa svojim ritmom u jednom cjelovitom sklopu iznosi nam pred oči opis Silvijinih očiju, koje su bile »ridenti e fuggitivi«. I ova slika, plastika izražena u ovom ritmu i izrazu, ne da se više nijednim drugim ovako adekvatnim izrazom izraziti. Jer nijedan drugi izraz ne bi nam više dao ovu plastiku: njezine oči, koje su »ridenti e fuggitivi«. Mogao bi nam doista i opet dati umjetnost, ali sasvim novu, jedne sasvim druge oči nego što su to Silvijine u Leopardijevom izrazu. Umjetnost dakle, koja je u plastici stvorenoj kroz našu osjećajno-fantazijsku aktivnost, ne mjeri se po nijednom drugom elementu, nego po izrazu, ekspresiji, individualnoj formi. — Iz toga slijedi, da umjetnine nije moguće prevesti; moguće je, da prevodioc stvori novu umjetnost i da iz neumjetnine prevađajući stvori pravu umjetnost, ali ta će umjetnost biti njegova lična kreacija, a ne prevod nečije tuđe. Iz istoga slijedi i to, da nema boljih i gorih umjetnina i da je svaka umjetnina za sebe najbolja, jer ako joj nešto fali, nije još umjetnost, a ako joj se nešto može oduzeti, znači, da to više ne spada u dio plastičnosti, koju promatramo. Slijedi dakle, da se umjetnine ne mogu komparirati, jer se bitnost jedne plastike kao takove ne može staviti u relaciju i mjeriti je prema bitnosti druge. Slijedi i to, da je nemoguće »poluumjetničko« djelo shvatiti, jer ona polovica, pa tamàn se sastojala od sama dva retka, umjetnost je, a sve ostalo nije. Isto tako pada i pitanje »ekonomičnosti«: da li se može ista stvar sa više ili manje srestava izraziti; jer je svaka umjetnina izraz adekvatnih srestava. Isto tako postaje nam jasno, da u umjetnosti ili plastici nema što da se razvija i usavršava, i da gotovu plastičnost utjecaj nikakvoga pokreta ne može u plastici više usavršavati. Doista na umjetnika mogu utjecati vanjske stvari, ali taj *podražaj* treba dobro lučiti od onoga, što je kao novost reakcijom na taj podražaj nastupilo. Riječi, prizori i sve sitne i neznatne stvari mogu biti uzrok ili podražaj za izgradnju opsežnih umjetničkih djela. Ali sama izgradnja tih djela, kreativna djelatnost umjetnika, njegova osjećajno-fantazijska aktivnost, može se kazati, da ima jedinu zaslugu za umjetninu, te da podražaj (prema kreativnosti kao i sadržaj prema izražaju) nije ništa.

5. — Ovdje može doći objekcija: Čitavo ovo razlaganje bazira se na pojmu umjetnosti, osjećajno-fantazijske aktivnosti, kao plastike, koja još nije izražena u obliku pristupačnom drugim ljudima. Stoga, da se izrazi zasnovana umjetnina, potrebuju primjerena sredstva, koja će evocirati u duši drugoga iste intuicije. A za odabiranje tih sredstava treba pozvati u pomoć i *razum*. Zato je i umjetnost ne samo osjećajno-fantazijska, nego i razumska aktivnost.

Svaku objekciju možemo dozvoliti. Ali na pr. u ovoj razlaganje polazi krivim putem. U prvom redu krivo je dijeliti umjetninu na ono, što je u intuiciji i na izražavanje toga. Jer u intuiciji nema umjetnine. koja ne bi imala svoj izražaj, svoju formu: i to jasan i određen izražaj. Pogrešno je dakle držati, da se pri ovom procesu nečemu u nama neodređenome pridodaje forma ili izraz; jer, dok je neodređeno nešto u nama, još nije ništa, a tek kada se aktivnošću našega duha izgradi t. j. kad poprimi izraz, formu, onda

mu više druge forme ne treba. Ovu formu ili izraz radi bistrine nazovimo: *nutarnji* (ili uključeni) izraz. Svaka umjetnička kreacija ima i od nje se ne da razlučiti njezin nutarnji izraz, jer je on njezin život, njezin cilj i sredstvo. Može sada da bude govora o pretočenju toga nutarnjega izraza u *materijalni* ili *vanjski* izraz t. j. materiju boje, materiju mramora, materiju glasa itd. I tu se doista rađa poteškoća, jer nijedno materijalno sredstvo nije dovoljno da se sasvim otrese svoje materijalnosti pri izražavanju duha. Ali mi, koji s time računamo, promatramo umjetninu u odnosu na tu mogućnost, što je i opravdano, jer mi na neki način onaj »nutarnji izraz« umjetnine izrazujemo u materijalnoj mogućnosti t. j. u riječima, kojima se obično govori, u dimenzijama, koje možemo u mramor prenijeti, u bojama, koje možemo u ateljeru naći, u zvukovima, koje od iskustva poznajemo itd. Izraz je duševnosti dakle moguć.

No pitanje je sada, da li je taj materijalni izražaj pridonio osjećajno-fantazijskoj tvorevini još i razumski elemenat? Očito je iz gornje distinkcije izražaja, da samoj plastičnosti ili gotovoj umjetnini prenos u materiju nije pridonio ili s njom pomiješao ništa nova, razumskoga. Pretakanje u materiju događa se spontano, instinktivno. (Ali to još ne znači, da su umjetnine nerazumske ili proturazumske, i sve ove *distinkcije* ne smije se uzeti kao *separacije*, jer mi ne ćemo, da itko od nas jače naglasi jedinstvenost duha. Sve su aktivnosti međusobno povezane, pa i pjesma ima i logički slijed i voljnu težnju, a isto se događa i kod ostalih djelatnosti duha: na pr. logička nije moguća prije osjećajno-fantazijske, koja se u individualnostima izrazuje. Ali se karakter jednoga duševnog produkta određuje prema onome, što se bitno u njemu ispoljilo. Tako u pjesmi dominira osjećajno-fantazijska aktivnost; možemo dapače kazati, da one druge niti ne primjećujemo, jer u stvari u ovom momentu one i nisu djelotvorne: utopile su se i nestale u onoj, koja je aktivna. Upravo pod ovim vidom distinkcije duševnih aktivnosti moramo svu duševnost promatrati, ako nam ne će izgledati kao haos bez reda i poretka, u kojemu su moguća zbliženja, pretvaranja, izjednačenja i miješanja najheterogenijih i najjače distinguiranih elemenata.)

(Svršetak slijedi.) **LUKA PERINIĆ.**

TEŠKO JE DANAS . . .

Oh, teško je danas živjeti u svijetu,
kojim tama crna caruje i brodi,
teško čovjek s tijelom u toj tami pliva,
teško duša borbu s idealom vodi.

Pa kada se duša pobjednica nađe,
granuti će sunce kano ikad mlađe,
Okupat će dušu u moru čistoće...

Tad će svatko znati zašto Bog ga stvori,
tad će znati pjesmu ljubavi da zbori;
sve će biti puno Božanske mirnoće — — —

LAV KOZOV.

KROZ ŽIVOT

I.

Ara je Celij buljio u istrošene prozore zaokupljen nekim tragičnim mislima. Buljio je tako svakoga jutra. I tada bi mu se lice oblilo suzama. Kada bi vjetar zaškripio vratima u vrtu, stari bi Celij okrenuo glavu i živo pogledao; nadao se nekome, za koga bi dao i kuću i predkuće i čitavo svoje imanje. Ali taj nije dolazio...

A svijet se je čudio, odakle Celiju toliko suza. Nina, Arova susjeda, gledala ga je s prozora, pa se smijala i onda sa bječvama u rukama pošla u stare Line. Ova bi odmah razumjela dolazak svoje prijateljice i zapitala:

— Kako se muči Ara Celij.

A Nina bi lagala kao obično.

Takav se razgovor ponavljao na terasi debele Line svaki dan. Gdjekad netom bi sunce malo poodmaklo, a gdjekad u podne ili uveče; ali nikada nije izostala njihova zlobna meditacija. Radi njihove zlobe svak se njih klonio. Djeca su ih se bojala, jer se govorilo da su vještice. Bile su paklenskog izgleda. Velike zelene oči, a glava bubljasta. Lice naborano, pa brkovi kao u kojeg prosjedog starca. Kosa dva, tri čuperka. Svak bi na prvi mah mislio, da su sestre. Ali one nijesu ni iz jednoga sela. — Otkada su one došle u selo i dovele svoju drugaricu, odonda umire mnogo, mnogo djece... Tako je vjerovao narod sela Naunaya.

II.

Digao se Ara Celij sa svojeg sjedala i pošao kroz vrt. Pogledavao je na loze, što se suše i na svoju plodnu smokvu. Išao je u nesvjestici osamljenog čovjeka. U drhtavim prstima držao bi crnu krunicu. Počeo bi već ranim jutrom sa žalosnim otajstvom, pa izmolio jedan dio, pa drugi i treći. I mislio da je najteže ne vidjeti ono, za čim se bez prestanka gine.

Uto se začuje neki promukli, molbeni glas kroz prozor.

— Otvori mi vrata po Bogu, brate, jer poginuh od glada i nevremena. Spasi mi život barem sa jednom mrvicom kruha!

Još se je čulo teško uzdisanje, i mnogo, mnogo iznemoglih vapaja.

Ara se Celija dojmi prosjakova molba. Prihvati okislu torbu i povede ga u kuću. Dade mu neko staro, istrošeno odijelo, a prosjak veseo brzo se presvuče i sjedne za stol.

Bio je to neki čovjek stara izgleda, a ipak crne raspletene kose. Duga, bjelkasta brada krila mu blijedo, ispaćeno lice, u koje kao da je zašlo nešto tužna — nešto, što mori ko mora...

Kada je sjeo za stol, našao je, izmijenivši nekoliko riječi sa Celijem, izrezak jedne knjige. Na prvoj stranici piše: Ara Cutters.

— Cutters?! — — Cutters!... — Ara Cutters!? — — — Ta ja sam negdje čuo za ime Cutters. Da, čuo sam... — Ali gdje, Bože dragi?! —

— Aaaaaaa! Znam, znam! Bili smo mi skupa u gostioni »Berlin« tamo u Njemačkoj. Da, da. Bili smo mi skupa. — Ovaj dobri starac da je Ara Cutters?! Pa je li moguće, Bože dragi?! On, onaj Ara Cutters, onaj razbojnik, da se je obratio?! Moguće? On je mene u gostioni »Berlin« na mrtvo ime isprebijao, pa sada da mi on isti, onaj razbonjik i lopov, onaj Ara Cutters spasio život? Pa je li moguće, Bože dragi? — Moram ga odmah pozvati.

Tako je mislio prosjak L' Ha. I pozove Celija. Ovaj odmah dođe i stavi malo kruha i sira pred prosjaka, koji mu se nespretno zahvali.

— Ti si Ara Cutters?

Starcu Celiju poteče nekoliko krupnih suza. I uzdahne, bolno uzdahne...

— Ah, prijatelju, nijesam ja Ara Cutters. — — To je... to je — — — moj izgubljeni sin...

— Ah, Cuttersu — Cuttersu, moj ljubljeni sine, hoću li te ikada više vidjeti? Bože, daj, da se vrati ocu svome izgubljeni sin. — —

— Ah, prijatelju tvoj je sin veliki grešnik... I L' Ha zagrli starca Celija.

— Zar poznaješ moga sina?

— Da, poznajem ga; moj dobri starče. On je velik grešnik. Jednog dana našao sam se s njim u gostioni »Berlin«, tamo negdje u Njemačkoj. On prosjak i ja prosjak. Pili smo zajedno. Kad smo se pogostili, on će:

— Plati, huljo!

— A ja ne htio. I on mene isprebijao na mrtvo, pa uteko. Za nj sam poslije čuo samo, da je pošao na daleki istok, tamo u neku Macedoniju, i postao komita.

— A znaš li, živi li on još tamo?

— Ne znam više ništa.

— Ah, Cuttersu — dijete moje, kamo si pošo!? — plakao je starac Celij.

— Čuj, prijatelju Ara, kako je dospio tvoj sin u daleki svijet i spao na prosjački štap, kad je mogao baš lijepo i dobro ovdje da živi?

I opet se Ara Celiju ovlaže oči.

— Moj Cutters je učio, prokleta bila škola, u Lugieu. Bio je vrlo nadaren đak. Mnogo je čitao. Dan i noć. Jednog se dana dočepao neke knjige, u kojoj se veli, kako se može poći u bogatu Ameriku. bez novaca i to pješke. Zanese ga ta prokleta knjiga, i on se dade na put. Dan, dva, tri, četiri, njega nema u školi. Došo meni od direktora list, u kojem me pita, zbog čega ne dolazi moj sin u školu. Ja se zaprepastim. Odmah otidem u Lugie. Cuttersa nijesam našao. Tražio sam ga, ali ga nigdje nije bilo. Zaplakah tada prvi put u Lugieu, pa više i ne prestadoh... Od moga Cuttersa više ni glasa ni priglasa. Otada sam bez ikoga. — — —

*

L' Ha je svakoga dana redio vrt starca Celija i gledao, kako tužno Ara bulji u prozor i plače.

Jednog su dana napravili u predkuću kameni piedestal. I donijeli Lugiesku Gospu od Smilovanja. Pred Njom bi Ara Celij vječno molio, i nadao se.

Širi se miris ljetnoga jutra. Sunce zlati sliku Gospe u predkuću, pred kojom kleče dva tužna, ispaćena starca. Mole. Dižu ruke. I vape, vape za pomoć. — — —

— Lina, Lino, dođi, molim te! Vidi, kako ona dva luđaka lamaju rukama. Dođi, dođi brzo!

— Hahahaha! — zaori iz promuklih grla dviju vještica.

— Vidiš, Lina, da sam prije istinu govorila, a one naše Ananuayke nijesu vjerovale.

Celij se digne, a za njim i L' Ha. Vidio je i čuo već otprije vještice. Ali ne reče ni riječi. Samo, kada su se one još žešće smijale, podiže malko glas, da bi ga čule:

— Čemu vam, žene Božje, zavist? Zar mislite, da će te zavišću odvratiti od mene Smilovanje Božje?

Ara je Celij sjeo na svoje staro sjedalo i gledao L' Ha, kako je nešto zamišljen. Ali kad mu je vidio krunicu u rukama, razumio je, čemu ta zamišljenost.

Nina i Lina još su se dugo hihotale, dok nije došao neki plavkasti mladić i potjerao Linu, jer je čuo njihovo smijanje.

— —

Jedne su noći Ara Celij i L' Ha snili, da je Cutters došao sa štakom u ruci i torbom na leđima...

*

Sunce je zlatilo križ na zvoniku Gospe od Smilovanja, a trojica su koracala putem, koji vodi u crkvu. Na jednom se raskršću sretoše Linu i Ninu i nazvali im Hvaljen Isus. Ove nijesu ni odgovorile, nego se začuđeno gledale trećega druga. Tihi, veseli došli su pred oltar Lugieske Gospe i ruku sklopljenih molili dugo i dugo u zahvalu...

M. MEŠTROVIĆ

JANJINSKO PREDVEČERJE

Prekrile se hladom sve kuće u mjestu,
u zalijevu se taloži neretvanski pijesak,
oživila šuma, što ide uz cestu,
iz spržena kamena zamiriso vrijesak.

A zrak što je jutros otšeto na more
povraća se s vjetrom sa zalijeva plava,
slani zadah mora zapljusnuo gore
kršovite gore, pune gorskih trava.

Zadnje zrake sunca još su na zvoniku
razigrale posmijeh čitavome mjestu — —
Križ mjedeni daje užarenu sliku.

— a mrak kad je teški pritisnuo cestu
i ugas'o sunce, zvonik zacvilio — — —
Križ se na njem smrknu — mrak ga obavio.

IVO LENDIĆ.

FEUILLETTON

NAŠI FERIJALNI TEČAJEVI

POZITIVNI USPJESI. Dani naših ferijalnih tečajeva su prošli, i već spadaju u historiju, našega pokreta. Svi mi koji smo prisustvovali tim tečajevima odnijeli smo s njih najljepše dojmove. Nama ne treba mnogo riječi, ni dokazivanja, da su ti tečajevi bili pozitivni uspjesi. Mi smo svi to osjetili, te možemo slobodno reći, da je tečaj u Makarskoj najljepša naša priredba u posljednjih nekoliko godina. Nikada nije bilo manje formalnosti nego ovaj put, a sve je teklo u potpunom redu. Dvojica akademičara bez ikakvoga napora vodili su tečaj. Bio sam od te dvojice i mogu reći, da se nikada toliko nisam radovao kao ovaj put. Kod svih tečajaca potpuna svijest pripadnosti katoličkom pokretu, koji se očituje u svakom pojedincu naših organizacija i svijesno nastojanje, da svi budemo dostojni toga, pokreta, to je glavno obilježje onih dana naših tečajeva. Osim toga se kod saobraćaja sa najjačim predstavnicima našega đačkoga pokreta pokazalo, da je našoj Ligi uspjelo, da odgoji čitav niz jačih pojedinaca. Prava radost je bila slušati izvještaje o prilikama u pojedinim mjestima. Tako mladi ljudi, a izvještaju sa toliko ozbiljnosti i pronicavosti, da se čovjek mora diviti. Tečaj je za sve nas bio jedna sjajna zadovoljština, jer smo vidjeli, da naši napori i naše brige nisu uzaludni, da još živi bujan duh domagojskoga đaštva, da taj svakim danom biva sve to jači, tako da naša Liga može govoriti o svojim pozitivnim uspjesima i sa najljepšim nadama gledati u budućnost.

ŽENSKI FERIJALNI TEČAJ U SPLITU. Ovogodišnji ženski tečaj održao se, kako je i predviđeno, 27.—30 jula u Splitu, u »Marulićevoj dvorani«. Bilo je oko 50 učesnica iz najvažnijih organizacija. Sastancima su redovito prisustvovali kao gosti: gđa Nikšić iz Gospića, g. Dr Matijaca, profesor na ženskoj gimnaziji u Splitu, izaslanice »Danice«, izaslanice Dominikanskog samostana, zatim seniori: veleč. gg. Mašić, Matulić, Dr Podolšak i seniorke: gđe Dr Marija Ljubić, Marijana Bošnjak i Anka Novak.

Tečaj je otvorila srednjoškolska sekretarica; pozdravila je u ime J. K. Đ. Lige prisutne, zahvalila na pažnji i odazivu, pa podsjetila učesnice na zadaću tečaja i zamolila za što življu suradnju. Predsjedanje je predano gđi Dr. Mariji Ljubić.

Prvog smo dana čuli tri predavanja iz duhovnog života. Treba naglasiti kako su sva tri predavanja raznolikošću predmeta i obradbe veoma zainteresovala i duboko se dojmila učesnica.

Predavanje veleč. Jesiha o pobožnosti, puno dubine, koja se pod laganom formom postepeno sve jasnije otkrivala, popraćeno s nekoliko krasnih slika iz sv. Pisma, djelovalo je uvjerljivo i neposredno kao lijepa pjesma, i stvorilo tako fino raspoloženje kod svih nas, da smo željele da prionemo što više oko duhovnog života i da se prepustimo posve njegovom djelovanju.

Jasan pojam o pobožnosti s takvim raspoloženjem, bio nam je nužan i solidan teren za slijedeće predavanje vlč. Dra Kolareka: »Uzgoj karaktera prema uzoru svetaca«. Tu smo se sreli s težom, čisto naučnom formom, što je tražilo neko napinjanje pažnje, ali smo se upravo divili preciznosti izražaja, logici u izvodima i iscrpljivim zaključcima.

Poslije podne je slijedilo predavanje veleč. Dra Petlića o odnošaju đaka prema duhovnicima. Kako je predavač imao pred očima važnost iskrenog saobraćaja među đaštvom i duhovnicima, nastojao je veoma mnogo da izazove kod nas punu povjerljivost prema našim duhovnim vođama. Kod toga je predavač računao i na posebne momente ženske duše, pa je kušao djelovati na najosjetljivije žice i uspio je.

Iza ovih predavanja razvile su se žive i interesantne debate. Iz njih se najjasnije vidilo, koliko je bilo potrebno, da se ta pitanja rasprave i koliko je uopće pitanje duhovne izobrazbe važno za naše organizacije. — S obzirom na to stvorene su i posebne rezolucije.

Sutradan (28. VII.) primile smo zajednički sv. Pričest Sv. misu sa egzortom održao je veleč. gosp. Mašić. Na dnevnom redu bilo je iza toga predavanje dra Podolšaka »Forme organizacijskog rada«.

Od ovog smo predavanja mnogo aprofitirale. Ako i ne možemo među našim ženskim

akademskim organizacijama provesti rad po sekcijama onako kako je to predavač razložio, možemo prema danom prikazu i bez cijepanja na sekcije, udesiti diobu rada među pojedinim članicama, prema njihovim sklonostima i sposobnostima.

Ističem još, da je dr Podolšak naglasio, da rad organizovane učenice oko razvijanja intelektualnih sposobnosti mora biti paralelan onome organizacije učenica, dok se njegov socijalni rad, s obzirom na posebni poziv i drukčije dispozicije, mora kretati u posebnom krugu.

Slijedilo je predavanje gdice Marijane Bošnjak o »Posestrinstvu«. Gdica nas je vrlo lijepo informirala o smislu i zadaći »Posestrimstva«. Ono je grana katoličkog pokreta, u kojoj su organizovane učiteljice i ostala ženska lica sa srednjom ili sličnom školom. Drži ih na okupu da uzdrže vjerski i moralni duh. Svako polje rada u Katoličkoj Akciji otvoreno im je i mora ih interesirati. Posebno mjesto i zadaću imaju učiteljice. Na njima je red da u selima i manjim mjestima čuvaju kršćanski duh odnosno da ga uspostave i da selo prosvijetle. Katehizacija, analfabetski tečajevi, pouka seoske djevojke i žene u svim domaćinskim i obiteljskim dužnostima, to su zadaci učiteljice-Posestrime.

S tim u vezi obradila je gdica Bošnjak i pitanje »Mladih Junaka«-(kinja).

Organiziranje i vođenje djece treba da bude jedno od najvećih briga učiteljice. Gdica je u svom referatu dala konkretne upute za rad s »Mladim Junacima«, pa se duže zadržala na podjeli rada po godišnjim dobama, prema planu izrađenom za zagrebačke »Mlade Junake«. Usput je pokazala i radove istih Mladih Junaka, tako da su učesnice tečaja mogle lako proučiti, kako da zabave i zadrže djecu.

Oba su predavanja pobudila interes, naročito kod svršenih preparandistica. One su se informirale za centralu i veze s njom, pa izgleda, da će se Posestrimstvo osvježiti.

TEČAJ U MAKARSKOJ: SENIOR GRGEC GOVORI

Iza predavanja otvorile smo izložbu. Bilo je izloženo dosta radova u narodnim motivima, među ostalim su se istakle dvije garniture za čaj (Senj), dvije haljine (Gospić, Split) u pećkom vezu i nekoliko radova u konavoskom (Dubrovnik).

Splitski ženski Domagoj priredio je iste večeri zabavu u počast učesnica. Senjske i gospićke drugarie sudjelovale su sa dvije deklamacije.

29. VII. govorio je gosp. dr. Maraković o lektiri. Kao stručnjak i kao profesor znao je da dade skup veoma potrebnih uputa za čitanje.

Prije svega je upozorio na potrebu čitanja katoličke literature, a zatim prešao na najobičniju lektiru, romane.

Ta lektira djeluje sugestivno i zato je veoma važno pitanje izbora. Čak i kod valjane lektire treba biti na oprezu, da nas svojom sugestivnošću ne prevari, pa previše zaokupi i otrgne od naših dužnosti. Žene čitaju većinom za zabavu, a to ne valja. Od lektire moramo uvijek nešto više tražiti a zato treba pravnog umjetničkog štiva i više interesa i aktivnosti pri čitanju. Treba se priviknuti na analizu djela, na uočivanje najvažnijih momenata, psiholoških i realnih detalja, karaktera i na temelju toga stvoriti vlastiti sud o djelu. Utiske i opažanja uvijek bilježiti, jer se inače lako zaborave. Te će nam bilješke u svakom momentu poslužiti da osvježimo unutrašnji doživljaj, koji nam je čitanje jednom izazvalo.

Gosp. dr. Maraković govorio je istog jutra i o ideologiji i historijatu pokreta. Nije to bilo nikakvo sistematsko nizanje događaja i ideja, nego prosto osvijetljivanje prilika u kojima se gosp. predavač odgajao paralelno s rađanjem i razvijanjem đačkog katoličkog pokreta u nas.

Istog dana poslije podne došlo je na red predavanje gđe Ciko o osjećajnom životu žene. To je predavanje možda najvažnije, jer njegova tema uključuje sve najbitnije komponente života žene, komponente o kojima ovisi uglavnom sve njezino djelovanje.

Gđa je uspjela da obuhvati taj osjećajni život u čitavom njegovom opsegu i da ga objektivno prikaže i ocijeni u pojedinim važnijim njegovim oblicima.

Da cijelo predavanje bude što jasnije, da nas se što uvjerljivije dojmi, gospođa je dala najprije jedan uvod iz psihologije čuvstava, što ću je samo natuknuti.

U prvom redu je htjela da dokaže važnost osjećaja, koji kod žene, kako se misli, nadmašuju intelektualnu aktivnost.

TEČAJ U MAKARSKOJ: PREDAVANJE U ŠUMI KOD VEPRICA

Prije svega čuvstvo ima svoju vrijednost odatle, što je poticaj na traženje istine. Drugo, čuvstvo je sigurnije sredstvo za moralno djelovanje (ne s obzirom na ispravnost djelovanja, već na neposrednost učinka) nego ideja, jer ovu treba da prožme čuvstvo, ako ćemo da nastupi djelovanje, dok osjećaj ne treba da zato prede u misao. Baš radi tog svojstva čuvstva, mogu a i ona loša razmahaju na veliko svoje djelovanje, ako ih um ne kontrolira i ne analizira. Pitanje je, ima li žena dosta intelektualnih sposobnosti, da bi, među ostalim, mogla kontrolirati svoju duševnost i djelovanje. Gđa predavačica je lijepo i jednostavno dokazala nužnost intelektualne spo-

sobnosti iz toga što je i žena biće odgovorno za moralnost svojih čina, i iz uloge žene-matere-odgojiteljice

Prijašnjoj su ženi intelektualne sposobnosti u nepovoljnim prilikama zakržljale; moderna žena ima prilike da ih potpuno razvije pa se mora tom blagodati poslužiti najprije zato, da uzmogne stvoriti harmoniju u svom osjećajnom životu i izvući iz njeg svu pozitivnu snagu.

Je li žena zapravo bogatija osjećajima od muškarca i zašto? Iz promatranja izlazi da jest: ta se činjenica dade protumačiti ulogom materinstva, koje je ishodište svih najplemenitijih osjećaja kod žene. Materinstvo radi jakog kontakta s djetetom, i to ne samo duševnog nego i fizičkog, uključuje najbolje razumijevanje djeteta i najveći interes za njegove potrebe. Dispozicija za tu zadaću ispoljuje se u njezinom zauzimanju za sve što je nezaštićeno i nemoćno, i odatle u nje toliko bogatstvo topline i nježnosti, toliko spreme za davanje sama sebe. Uz plemenite osjećaje usko je povezana i duboka religija žene, iz koje ona crpi snagu za žrtve i pregaranje.

Gdi predavačici nije bilo do toga, da ženama kadi, pa je sasvim otvoreno prešla na njihove krupne negativnosti. Iznijela je n. pr. afektiranje pojedinih plemenitih čustava i otkrila pod kakvom se krinkom kriju. Zatim se osvrnula na negativna čuvstva, koja su tobože ženi svojstvena: zavist, spletkarenje, ogovaranje i slično. Ta kod žene zbilja iskaču, ali joj nisu svojstvena. Posjeduju ih i muškarci, samo ih oni znaju prikrivati kojekakvim visokim principima (zavist i natjecanje za reputaciju u književnosti, znanosti i sl.).

Kod žene se sitničavost jače opaža, jer se ispoljuje u malim stvarima i u svoj svojo golotinji. (šeširi, odijela, spoljašnost). Te su negativnosti imale vrlo plodno tlo za razvoj u prijašnjim prilikama žene (prije svega obligatna udaja), a današnja ih je žena dobila u nasljedstvo.

Iza toga je predavačica karakterizirala modernu ženu. Njezini su zahtjevi s obzirom na mogućnost svestranog razvoja opravdani, ali griješi, kad negira svoj glavni poziv — materinstvo.

Koliko moderna intelektualka potcjenjuje i ne shvaća brak vidi se najbolje po tome, što se za manje nadarenu ili previše »ženski« raspoloženu djevojku izrazuje: »Ta nije nego za udaju!«

S tim u vezi prezire i dom i sve lijepe ženske osobine. Gospoda predavačica prikazala je zatim s mnogo topline važnost i ljepotu obitelji i doma i pozvala prisutne, da realno gleda na njih, i da ih nauče cijeniti.

Na kraju je gda takla problem ljubavi: Ocrtala je najprije vrlo točno njezin smisao i vrijednost, pokazala zatim, kako se danas naopako shvaća: sredstvo je postalo ciljem, a iza toga iznijela nekoliko tipičnih shvaćanja i provadanja ljubavi kod same žene, u skali od najidealnijeg do najmanje idealnog i ispravnog. Da to diferenciranje bude što jasnije, gospoda ga je ilustrirala konkretnim tipovima iz Tolstojevih romana, gdje su vrlo dobro prikazani. Tako je svaka slušateljica mogla u njima vjerno ogledati vlastito shvaćanje, eventualno i vladanje; time je bila prisiljena da ga u isto vrijeme objektivno ocijeni.

Šteta što nije bilo vremena za debatu. Svakako je vrlo potrebno, da se naše ženske organizacije pozabave ovim važnim stvarima, jer se svaka djevojka pri izgrađivanju susreće s mnogim upitnicima i poteškoćama iz tog područja.

Poslije onog lijepog rada pošle smo na izlet u Makarsku. Pregledale smo grad, izložbu muškog tečaja te crkvu i samostan čč. oo. franjevaca. Zahvalne smo čč. sestrama, koje su nam pripremile izvrstan ručak.

Kad smo se povratile u Split, sastale smo se još jednom u Marulićevoj dvorani. Sekretarica se osvrnula na rad u organizacijama prema svojim opažanjima za posjeta i prema pročitanim izvještajima. Organizacije rade s mnogo ljubavi i energije. Duhovni je život pohvalan.

Treba medutim istaknuti da se ne radi dovoljno sistematski. Gubi se kadšto vrijeme u nepotrebnim sitnicama, dok se važne stvari zanemaruju ili tek djelomično obuhvaćaju. Uslijed toga se opažaju neugodne praznine.

Unaprijed treba da sve organizacije urede na početku školske godine jedan plan, koji će u glavnim crtama uključiti jedan zaokruženi rad prema uputama, koje su dobile osobito na ovom tečaju. Kod izgradivanja radnog programa treba da svaka organizacija vodi više računa o kasnijoj zadaći članica u životu. Taj ćemo problem detaljnije odrediti kroz ovu školsku godinu.

Na tečaju donešena je ova rezolucija:

1. Budući se osjeća velika potreba duhovnog obrazovanja i izgradenja, sve će organizacije 1.) uvesti mjesečne sastanke za duhovni život. 2.) revno njegovati duhovno štivo (preporuča se »Duhovni Život«) 3.) da organizirane katoličke učenice uzmognu imati prilike za što šire apologetsko filozofsko obrazovanje, svaka će organizacija nabaviti kolekciju »Savremenih« pitanja«.

Tečaj smo završile malom zakuskom, koju je priredila seniorka dr Marija Ljubić.

Ovaj je tečaj veoma realno računao sa suvremenim potrebama našeg ženskog društva, pa će, nadamo se, biti od velikog uticaja na daljni njegov razvoj.

Mi izrazujemo svoju duboku zahvalnost veleuč. gg. predavačima i gdama predavačicama, što su se odazvali molbama J. K. D. Lige i uložili mnogo truda, da im predavanja odgovore važnoj zadaći.

Zahvaljujemo napose veleč. gosp. Mašiću, koji nam je, nastojao u svakoj debati iznijeti konkretne slučajeve za primjenu misli i težnja izloženih u predavanjima.

Dugujemo zahvalnost presvij. gosp. dru Kvirinu Klementu Bonefačiću, splitskom biskupu, veleč. gosp. Matuliću i dru Podolšaku, što su vrlo mnogo radili oko pripremanja tečaja, pa čč. sestrama Milosrdnicama (Ancelle di Charità), ss. Klarisama i Dominikankama, koje su gostoljubivo primile i pazile učesnice tečaja, kao i vlč. Matijaci, koji nam je pomogao pri razgledanju grada.

Anka Blažević

MUŠKI TEČAJ U MAKARSKOJ. Ovogodišnji tečaj u Makarskoj zamišljen je kao sastanak predstavnika domagojskoga društva iz svih hrvatskih gradova sa svrhom, da se porazgovorimo o najaktuelnijim problemima današnjice i da se u oči jubilejnih proslava našega pokreta dogovorimo o pripremama, koje su potrebne, da te proslave budu dostojne čitavog četvrtstoljetnog našeg rada i tradicije. Medutim taj se skromni sastanak silom prilika pretvorio u impozantno zasijedanje jedne jake dačke organizacije. Na našim zborovanjima prisustvovalo je redovito stotinu i pedeset ljudi. Makarska je osjetila da diljem naše domovine živi mlada inteligencija, koja se odgaja u hrvatskom i katoličkom duhu svijesna svojih budućih zadataka i oslanjajući se na tradicije velikih njihovih zemljaka Kačića i Pavlinovića.

Tečaj je započeo 27. VII. Ujutro su doputovali učesnici iz Hrvatske i Slavonije, te iz Splita, srednje i sjeverne Dalmacije. Tečaj je održan u franjevačkom samostanu u Makarskoj. Gvardijan samostana mp. o. dr. fra Ante Cikojević pokazao se gostoljubivim domaćinom i na sveopće zadovoljstvo smjestio tečajce tako lijepo, da je jednodušno uvjerenje svih tečajca, da je i u tome pogledu sve bilo uredeno kao nikada dosada.

Predavanja su se držala u vrtu samostana u krasnoj borovoj šumici. 27. srpnja poslije podne započelo je zasijedanje tečaja. Tečaj je otvorio i predsjedao mu čitavo vrijeme Luka Perinić, podpredsjednik Lige. Prisutni su seniori predavači, gvardijan samostana mp. Cikojević, predstavnik makarske opć. preč. Delić, više seniora svećenika iz okolice i iz ostalih Franjevačke Mladeži »Milovan«, kao i akademski »Domagoj« iz Zagreba i daci iz dvadesetak hrvatskih gradova.

Tečaj u ime Makarske općine pozdravlja preč. Delić i veseli se da je domagojski pokret uhvatio tako dubok korjen. Značajan je pozdrav vlč. Bareze mladomisnika, seniora »Milovana«, koji je tečaj pozdravio u ime svoga zbora. Ističe, da je »Milovan« veseo što o svojoj dvadesetoj godišnjici može pozdraviti drage drugove iz svih naših krajeva. U svojih dvadeset godina opstanka »Milovan« je razvijao intenzivan rad. Ali najsvijetlija točka u njegovoj historiji bio je onaj duboki i jaki vez izmedu Milovana i ostalih dijelova Hrv. Kat. Nar. Đaštva. Taj vez je od najveće važnosti za kasniji rad, kada smo se u borbi za rekristijanizaciju našli skupa i lajici i svećenici. Taj rad je bio trajan, a srdačne veze nikad prekinute. Ta suglasnost i povezanost je najjači argumenat ideologije našega pokreta. Mi franjevci nastavlja u najvećoj tišini vlč. Bareza, ne nalazimo u Vašoj ideologiji ničega, što mi ne bi mogli prihvatiti i što ne bi bilo u skladu sa našim franjevačkim idealima, sa našim stogodišnjim tradicijama hrvatstva i katolicizma. Mi smo uvjereni, da radeći s vama nastavljamo tradicije naših zaslužnih franjevaca narodnih radnika, starca Milovana i čitave legije drugih, te smo na temelju toga skloni vjerovati, da katolički naš pokret siže daleko u prošlost, da on nije čedo najnovijeg vremena. Ovaj govor je popraćen srdačnim ovacijama.

Dnevni red toga dana bilo je srednjoškolsko zborovanje, koje je tako uspjelo, da je to bila najljepša tačka čitavog zborovanja. Govorili su daci iz Osijeka, Bjelovara, Zagreba, Splita, Sinja, Dubrovnika, Kotora, Širokog Brijega, Sarajeva, Broda, Koprivnice, Visokog, Sušaka, Čakovca itd. Sa zborovanja je poslan brzojav zagrebačkom nadbiskupu o njegovom zlatnom jubileju. Poslani su još brzojavi sv. Ocu, kralju i hrvatskim biskupima.

Navečer su se obavljale ispovijedi, tako da je naredni dan tečaja započeo sa sv. Misom, preko koje je većina tečajaca pristupila na sv. Pričest, što se ponavljalo za cijelo vrijeme tečaja, dok je posljednji dan bila sv. Pričest svih učesnika. Drugi dan tečaja bio je posvećen problemima duhovnog života. Toga su dana održana ova predavanja: Pavao Jesih »Individualna i kolektivna pobožnost«, Dr Nikola Kolarek »Izgradnja karaktera po

uzoru svetaca« i dr Matija Petlić »Odnošaj đaka prama duhovniku i uloga duhovnika u đačkim organizacijama.« Osim toga je ujutro mp. Cikojević održao propovijed »O našem vrhovnom idealu«.

Iza predavanja dra Petliča sastali su se prisutni duhovnici đačkih društava i osnovali društvo duhovnika J. K. Đ. Lige. Izabran je i privremeni odbor u kojem je predsjednik Msgr. dr Stjepan Bakšić, tajnik je dr Nikola Kolarek, a blagajnik O. Alfons Eterović O. P.

29. ujutro udešen je izlet u okolicu Makarske. Tamo u Vepricu, gdje je u krasnoj borovoj šumici udešena lurdska špilja, vrlo

TEČAJ U MAKARSKOJ : NA DALMATINSKOM SUNCU

uspjela imitacija prave špilje u Lurdu, odslužena je sv. Misa, a zatim je pod vedrim nebom održao predavanje prof. Petar Grgec. Poslije podne bilo je predavanje dra Petlića »Historijat ideologije našega pokreta«.

Istoga dana održana je glavna skupština zagrebačkog dijecezanskog okružja. Predsjednik Jerko Bauer, stud. tehn. iznio je vrlo iscrpiv izvještaj o radu toga okružja. Odboru je podijeljen apsolutorij, te se prešlo na izbor novoga odbora, te je za predsjednika okružja izabran Domagoj Markulin, stud. iur., za potpredsjednika gdica Z. Kovačić, stud. phil., a za tajnika abiturijent Juraj Katalinić.

30. ujutro održao je dr Ljubomir Marakovič predavanje »O intelektualnom radu i o tehnici intelektualnoga rada«, dok je poslije podne održao predavanje dr Stjepan Podolšak »O formama organizacijskog rada«. Navečer su se u blagovalištu spontano razvile manifestacije zahvalnosti tečajaca samostanskom starješinstvu, koje je zbilja vrlo mnogo doprinijelo uspjehu tečaja. Ispred đaštva zahvalili su se mp. Cikojeviću: Luka Perinić, Stjepan Urban i Davor Mance. U ime »Milovana« oprostio se od tečajaca č. fra Vjekoslav Šimić.

31. ujutro bio je službeni završetak tečaja. Pod sv. Misom svi su tečajci pristupili k sv. Pričesti, a nakon toga je otpjevana zahvalnica: »Tebe Boga hvalimo.«

Istoga jutra je održana glavna skupština Hrvatskog Akademskog Ferijalnog Društva »Pavlinović«, u kojemu su organizovani dalmatinski akademičari. Odbor je izvjestio o stanju društva. Pošto je jedan drug sasvim konkretno izložio program budućega rada, izabran je odbor:

Predsjednik Miljenko Radunić, bogoslov IV. teč., tajnik Ivo Sumić, abiturijent. Članovi »Pavlinovića« u Splitu će sami izabrati ostale odbornike. Revizori su vlč. Marović, ovogodišnji mladomisnik i Ivo Bogdan, akademičar iz Zagreba. Kao povjerenici za rad u podružnicama u Zagrebu imenovani su: za Zagreb Luka Perinić akademičar iz Zagreba, za Beograd Pero Lisičar, akademičar u Beogradu. Odbor će sve

raditi u sporazumu sa »Milovanom« u Makarskoj, a kad bude gotova definitivna statistika članova poduzeti će se potrebno da se osnuju podružnice i na drugim universama.

»Pavlinović« je u zadnje vrijeme malo radio, ali kod prisutnih abiturijenata i akademičara (njih dvadesetak) vidjela se čvrsta volja za obnovu rada u ovom našem starom i zaslužnom društvu, koje ulazi u svoju dvadesetu godinu, koja mora biti znak njegova novog života.

To bi bila okosnica tečaja. Međutim ovo suho nabrajanje nije niti izdaleka prava slika tečaja. Bio je tu čitav niz priredaba

TEČAJ U MAKARSKOJ : POSLIJE PREDAVANJA U VRTU

i događaja, koji su tečaju davali života i pravu boju. Tako su svako veče svi učesnici išli u samostansku crkvu na adoraciju Presv. Sakramentu. Za tih je adoracija vlč. dr Antić održao par kratkih pobudnih govora. Osim toga veći broj drugova bio je zabavljen priređivanjem izložbe đačkih radova, štampe i srednjoškolskih listova. Izložba je priređena u prostorijama Hrvatskog Katoličkog Prosvjetnog Društva »Prosvjeta«, te je imala vrlo lijep uspjeh. Mnogo Makarana je posjetilo izložbu, prodalo se dosta katoličke štampe, a zanimljivo je da su od posjetilaca otkupljeni i neki **slikarski đački radovi.**

Posebno raspoloženje je u tečaj unijelo veselo pjevanje, pri čemu su se istaknuli drugovi iz Dubrovnika. Oni su izvađali himnu Mladih Junaka, za koju je riječi napisao dr Ljubomir Maraković, a uglazbio je O. Jordan Viculin, dominikanac iz Dubrovnika i naš senior. Pjevane su osim toga brojne pjesmice u narodnom stilu, kojima se apostrofira seniore i pojedine učesnike tečaja. Osim toga neki su drugovi izdali humoristički tečajski listić »Diple« sa puno viceva domaće produkcije i stihova »narodne« poezije. Vedro nebo Makarske i njezini bijeli žali te divno more, sve je to stvaralo raspoloženje pogodno za plodan i blagoslovljen rad.

Otišli smo iz Makarske puni najljepših dojmova, sa mnogo dobrih odluka o našem budućem radu. Na tečaju su se ventilirala mnoga pitanja. Učinjen je bilanc postojećih akcija, dalo se mnogo poticaja za življi rad, pale su pobude za nove forme i metode, upoznali su se drugovi iz svih krajeva, onih nezaboravnih dana približili smo se preko očinske ljubavi oo. franjevaca Bogu i njegovoj crkvi, obnovljeni su naši osjećaji odanosti prama crkvenim poglavarima, naša čuvstva prama seniorima dobila su pravi izražaj u srdačnoj suradnji za napredak hrvatskoga katoličkoga pokreta, učvršćene su veze domagojskog pokreta s redovima sv. Franje i sv. Dominika, ukratko, naš tečaj znači čitav niz pobuda, misli osjećaja i korisnih inicijativa. Za nas prošle ferije nisu prošle bez plodova, one su za nas značile period, u kojemu je zasnovano

mnogo lijepa i dobra, samo je sada na nama svima, da to izvedemo, da riječ postane djelo. I. B.

BRZOJAVNI POZDRAVI. Tečaju je stiglo više brzojavnih pozdrava. Najznačajniji je brzojav zagrebačkog nadbiskupa preuzv. g. dra Antuna Bauera: »Među čestitarima moga zlatomisničkog jubileja predraga mi je čestitka narodne uzdanice, moga dragog katoličkog daštva, te vam stoga najtoplije zahvaljujem. Molim ujedno Boga, da blagoslovi vaša raspravljanja i vaše osnove, koje idu za raširenjem Katoličke Akcije i preporodom hrvatskog naroda u duhu Kristove istine. Bog blagoslovao vašu požrtvovnost i vaš mladenački idealizam.« U ime episkopata poslao je nadbiskup slijedeći brzojav: »Katolički episkopat zahvaljuje na izrazima odanosti te šalje svima učesnicima svoj blagoslov za što uspješniji rad.« Od ostalih brzojava ističemo pozdrave biskupa, te Franjevačkog zbora bogoslova bosanske provincije »Jukić«, kao i brzojave drugova iz Akademskog kluba sv. Ćirila i Metoda u Beogradu.«

KNJIGE I ČASOPISI

NAŠI PUTI I NAŠI DANI (akademski misijski tečaj jula 1928.), izdala Unio Cleri, 42 strane, naručuje se kod vlč. o. Markovića D. I., Zagreb, Palmotićeva 33, uz cijenu od 6.— Din.)

Ova lijepa knjižica sadrži sva predavanja Prvog hrvatsko-slovenskog misijskog akademskog tečaja, pa već time dobiva na značenju. Sam sadržaj je odličan i daje uvid u sve bitne tačke misijskog problema, osobito kako se on odnosi prama đacima. Tu su odlični, znanstveni referati gg. sveučilišnih profesora dra Erlicha iz Ljubljane i dra Gahsa iz Zagreba, zatim vlč. o. Markovića i nekolicine akademičara. Referati daju opći pogled na misije, njihove potrebe i odnos akademičara prama njima. Osim toga tu su dva referata o pojedinim misijskim područjima i to o Bengaliji i o Indiji. Referat o. Markovića o misijama Družbe Isusove u Bengaliji ima za nas Hrvate osobitu važnost, jer je to područje, na kojemu rade i hrvatski Isusovci-misionari, pa imade nade da bi s vremenom iz ove misije moglo biti izdvojeno posebno područje za hrvatske misionare, razumije se pod predpostavkom, da se njihov broj znatno poveća.

Utješno je kako iz svih predavanja proizlazi, da se interes za misije budi kako u čitavom katoličkom svijetu, tako i u našoj domovini. I naše daštvo uvijek pokazuje mnogo interesa za katoličke misije, pa treba da posegne za ovom knjižicom, koja će mu biti odlična uputa u osnovne misijske probleme.

E. P.

SURADNICIMA »SELA I GRADA«. Neki su već poslali uredniku suradnju za drugo godište »Sela i Grada«. Drugi su samo najavili, da li izraduju pripovijest, pjesmu ili raspravu. Treći se opet istom sada spremaju na rad, jer znadu, da je posljednji rok za odašiljanje konac listopada.

Almanak će na svaki način izaći i ove školske godine. Urednik se nada, da će biti još bolji nego lanjski, jer će i izbor građe biti veći. Pozivaju se na suradnju ponovno svi katolički književnici, i mladi i stariji, uopće svi, koji hoće da u književnom stvaranju rade za zbliženje sela i grada. Urednik moli jedino, da bi se svaki suradnik držao po mogućnosti ovih pravila:

1. U pjesničkim i poučnim radovima neka se ne osjeća nikakva nasilna tendencija ni pouka! Ali svaki sastavak neka služi svojom spontanom sugestijom direktnom ili indirektnom uzdizanju heroizma, bio to heroizam duhovnog života ili intelektualnog stvaranja ili manualnog rada.

2. Valja se otresti odviše velikog obzira prema onim kriticima, koji nalaze nasladu tek u bizarnim, groteskním i neobičaim proizvodima literature. Svaki pisac neka se uživi po mogućnosti u dušu srednjih slojeva gradskoga i seoskoga čitalačkoga općinstva pa neka nastoji, da za njih bude zanimljiv i razumljiv.

3. Kod priposlanih narodnih pjesama, priča i običaja valja točno zabilježiti kraj, mjesto i osobu, odakle je pjesma potekla, a po mogućnosti dalje osobe, od kojih je pjesma ili priča čuvena.

4. Budući da je prostor ograničen, a suradnika imade prilično mnogo, to neka pisci budu što jezgrovitiji i kraći te neka se zadovoljavaju opsegom članaka najviše do osam štampanih stranica.

5. Ako tko odabire pseudonim, neka se kloni imena, koja ne mogu u narodu značiti ništa. Uredništvu mora biti svakako i u takvom slučaju javljeno pravo ime s adresom trajnoga boravka pisca.

Tko želi pitati za kakvo razjašnjenje, informaciju i uputu, može se obratiti na adresu potpisanoga urednika.

Petar Grgec, Trenkova ul. II.

OVOGODIŠNJE KNJIGE DRUŠTVA SV. JERONIMA. Počevši od Jeronimskoga blagdana počinju se raspačavati nove jeronimske knjige. Jeronimsko književno društvo izdaje svake jeseni za svoje članove dvije serije knjiga, koje članovi dobivaju uz tako niske cijene, da su to najjeftinije hrvatske knjige uopće. Svaka serija broji po četiri knjige, dakle obje serije zajedno osam knjiga, a sada prigodom svoga 60-godišnjeg jubileja daje Jeronimsko društvo onima, koji uzmu tih osam knjiga i devetu knjigu na dar, izbor je tih knjiga udešen tako, da među tim knjigama ima 3 zabavne, 1 iz kemije, 1 iz književnosti, 1 vjerska i 1 gospodarsko-prirodopisna. Za ovu jesen izdane su ove 1. Kalendar »Danica« za g. 1930. u umjetničkoj opremi V. Kirina: 2 Dr. V. Deželić, st.: U pandžama lava, roman sa slikama G. Jurkića; 3. Dr. I. Blažević: Obrana vjere, pučka Apologetika; Dr. Stj. Filipović: Bakterije u životu i gospodarstvu: Miroslav Vanino: Sunčanom stazom, pripovijetka sa slikama od G. Jurkića: 6. Bogdan Babić: Grada svijeta, pučka kemija, naslovni lista od Z. Sertić 7. Ignac Horvat: Gradišćanke, pripovijesti iz života gradišćanskih Hrvata, sa slikama od Z. Sertić: 8. Dr. Lj. Maraković: Pučka pozornica, bit i uspjesi pučkih prikazivanja, naslovni list od V. Kirina.

Jeronimski članovi za pukih Din 40.— (s poštarinom Din 8.— više) dobivaju 9 knjiga u opsegu od 1100 strana. Učlanit se može i morao bi svatko jer članarina jedamput za uvijek iznosi samo Din 10.—.

ĐAČKA POZORNICA

PEPELJUGA U SPLITU. Prigodom ovogodišnjeg tečaja naših ženskih đačkih društava u Splitu održana je i jedna zabava na otvorenu u nedjelju 28 srpnja ove godine. Pored dviju deklamacija, koje su uistinu vrlo lijepo recitovale jedna domagojka iz Gospića i jedna iz Senja, izveo je splitski ženski »Domagoj« čarobnu operetu u 3 čina od V. Ignisa »Pepeljuga«. Muzički dio operete uvježbao je odlični glazbenik Mo. Ivo Čižek, a režijski poznati režiser naših priredaba domagojac V. Rabadan, stud. phil. I dirigent i redatelj uložili su sve sile da stvar što ljepše uspije, pa je njihovom zaslugom i ... krvavim znojem priredba bila na visini, koja se na sličnim diletantskim zabavama rijetko susreće. Omiljela stara priča zaodjevena zgodno odabranim motivima Schuberta Hollaendera i t. d. zanijela je publiku, među kojom je bilo i poznatih stručnjaka-glazbenika, koji su svi oduševljeno odobravali te čestitali vodstvu i izvađačima. A izvađači su to i zavrijedili, jer su doista bili odlični i zaslužuju, da se svakoga napose spomene. Prije svega naslovna uloga, gdica Etelka Grbić. Ona ima ljupki i školovani sopran, pun i zvučan, koji lako i bez napora daje i najviše note.U glumi je također bila vrlo dobra i uvjerljiva u rezigniranoj tuzi male putnice Pepeljuge kao i u prostodušnim veselju Pepeljuge-Kraljice. Redatelj Rabadan kao Kraljević trudio se s uspjehom da svojoj blijedoj ulozi dade život i što se malo učiniti, učinio je. U pjevanju se i on istakao, jednako u solo tačkama kao i u besprijekorno otpjevanim teškim duettima s Pepeljugom i slugom. Taj sluga (gdica Kašper) nosi komičnu stranu radnje i ima unapred osiguran uspjeh takovih uloga. Gdica Kašper dala ga je nešto predjetinjasto, ali — što je glavno — svidjela se i nasmijala publiku. Ovoj komičnoj figuri treba dodati sjajan groteskni duo gdica Premeru (maćeha) i Vican (maćehina kći), koje su bile zbilja nenadmašive, prva kao prava nadžak-baba, koja nema srca za nikoga osim za svoje dijete, koje slijepo obožava, a druga kao »plitka« naduvena guščica bez srca i glave. Gdica Leontić pak kao vila bila je savršeno dostojanstvena. Uz lijepo pjevanje svidjelo se kod nje osobito njezino odlično recitovanje stihova i jasno fraziranje proze. (Odlike, koje se kod diletanata mnogo zanemaruju, a od kapitalne su važnosti!) Od epizodnih uloga spomenut ćemo još »oca« (Savić), »glasnika« (M. Grbić), »staroga Kralja« (A. Bonačić) — koji su svi bili dobri i u stilu. Jednako živahni paževi koji su svoj balet izveli s mnogo smisla i elegancije. Oprema je također bila bogata, pogotovo ako se uzme u obzir, da je redatelj računao na garderobu splitskog diletantskog kazališta, koju mu je ovo neobično kavalirskom gestom, koja mu služi na čast, uskratilo dva dana pred izvedbu, pa se na vrat na nos morali skalupiti kakvi takvi kostimi. Jednako e šteta, što se na provizornoj bini podignutoj u dvorištu nijesu mogle upotrijebiti bogate dekoracije i efekti svijetla, kojima raspolaže pozornica dvorane »Marulić«. No i ovako, u skromnoj opremi, ova e priredba pravila odličan dojam, i učes-

nice tečaja mogle su mnogo toga da iz nje nauče. Splitskom pak »Domagoju«, njegovim »umjetničkim« vođama i vrijednim glumcima može se doista čestitati.

M. B.

DJEČJE PRIČE NA POZORNICI. Uvjeren sam, da će se prigodom izvedbe naše »Pepeljuge« u Splitu biti našao koji gospodin višeškolac ili čak (kapu dolje!) maturant, koji će slegnuvši ramenima i s »ibermenčskim« posmjehom na usnama biti izjavio: »Glupost! Dječjim pričama gnjaviti ozbiljnu publiku!« (Nadajmo se, da nije

SPLITSKI TEČAJ: GRUPA UČESNICA

time sebe mislio!) Međutim, ozbiljna je publika pohvalila moju namisao, da se starim pričama dade oblik »pjevoigre« i izvede ih se sa niže — i srednjoškolskim našim društvima. Nije valjda nikome nepoznato, da su se umjetnici svih vremena često i rado služili »naivnim« starim pričama i na osnovu njih izradili mnoštvo remek-djela u muzici, slikarstvu, literaturi i t. d. Dakako, da su te priče svojim oštrim crtanjem karaktera, zanimivom i napetom radnjom kao i jakim naglašavanjem moralnog i odgojnog momenta bile vrlo zahvalan materijal za dramatizovanje i igranje na pozornici, pa su se mnogo obradivale kao opere, drame, baleti i t. d. (Tako je opet nedavno glasoviti skladatelj Stravinski napisao balet »Pepeljuga«) Pri tom su aukori bez sumnje mislili: »Kao što se mi slažući kakvu priču u operu sjećamo s osobitim čuvstvom ganuća djetinjstva i divnih onih dana, kad nam je sav svijet bio jedna ružičasta oživjela priča, tako će i gledaoce naše djelo sjetiti prve mladosti i uljuljati ih u san čarobnih vizija, koje ugodno zabavljaju maštu, a duh podižu i ispunjaju novom vjerom u pobjedu dobra i prolaznost zla«. — A zar nije zbilja tako? Zar nijesmo i mi svi čitajući više manje bljutavu lektiru naših dana, uzdahnuli bezbroj puta željno za čistim likovima Snježane i Pepeljuge i hrabrih onih kraljevića, koji se bacaju u najteže i najvratolomnije pothvate samo za to, da jednu nesretnu djevojku oslobode muka ili skinu s nekog kraja prokletstvo. Nemojte kazati: to je smiješna, preživjela romantika, ne, to je u biti najčišći idealizam vrijedan štovanja, a ne smijeha. Osobito danas, kad grubi materijalizam ubija nemilosrdno svaki ideal, svaku iluziju i u najmladim srcima, takova lektira, a još više gledanje takovih priča na sceni, djeluje — u prvom redu na mlade dakako, ali i na odrasle jednako — kao osvježujući napitak, koji nas za par sati povede u čarobno carstvo mašte (a ljudi uvijek vole fantastične stvari!), da nas onda ostavi nekud laganije, veselije i sposobnije da se borimo sa sivom jednoličnošću modernoga života.

Eto, zašto i »veliki« vole priče i ne dosađuju se nipošto gledajući ih na pozornici. Dakako, da su ove stvari zanimivije, kad ih izvode mala djeca, koja čaru priče pridaju svoju dražest, ali i kod društava većih ima više razloga, zbog kojih se ove stvari preporučuju. Prije svega, kako rekoh, odgojni je momenat jak, a to je valjda najvažnije kod svih naših priredaba. Drugo: i u «pravom« kazalištu danas se najviše daju operete koje su rekbi najsavremenije i najbliže mentalitetu današnjeg čovjeka već lakim sadržajem (što je taj ponajviše

MISIJSKI TEČAJ: UČESNICI PRED PADOM PLITVICE

skliske naravi!) i još lakšom, prijatnom glazbom. Tako se i kod naših društava, pogotovo kod onih, koja raspolažu izvjesnim glasovnim materijalom javlja težnja da daju operete. A opereta je teško naći bez nedolična sadržaja (osim kojekakvih internatskih fabrikata bez ukusa i vrijednosti). Operete-priče čiste su od toga zla, a priča, rekosmo, ima trajnu vrijednost i zanimivost. Osim toga, u priči su uvijek karakteri dani oštro, odsječeno: ili su demonski zli ili anđeoski dobri bez drugih psiholoških suptilnosti i komplikacija, pa spretan režiser može da stilizovanom režijom postavi vrlo efektne i plastične fisure i upozna prave sposobnosti glumaca, koji će onda lakše glumiti teže uloge. A i mladi kazališni tehničari imaju ovdje široko polje rada i mogu se lijepo iskazati raznim efektima, koje mogu po volji nadodavati i izmišljati. (Razne kombinacije svijetla, grmljavina, plamen, pojava vilenjaka i t. d.) Dobro je dakle, da se ne zanemaruju predstave priča, dapače neka se oko njih što više nastoji. Izbor je takovih stvari bogat, čak i kod nas: ima ih odličnih (Na pr. Wildeav Sebični div.), a tko se osjeća jakim, može i sam dramatizirati priče i legende svoga kraja, što bi svakako bilo zanimivo, a za publiku se ne treba bojati: eto danas zagrebačko kazalište, a ta je legenda sasvim primitivna samo odlično izvedena. Jasno je, da će svatko radije gledati dramatizovanu priču ili legendu, nego li kojekakve »igrokaze«, pri kojima čovjek mora poginuti od dosade, pogotovu kad su još loše izvedeni. Pučke pozornice i društva pokušajte, pa da vidimo!

V. Radaban.

»ĐAČKA POZORNICA«. Uredništvo »Luči« je spremno, da za pitanja đačke pozornice uvijek otvori stupce »Luči«. Zato pozivlje sve svoje prijatelje, koji se bave pitanjima diletantske pozornice, da se jave sa odgovarajućom suradnjom. Lijepih pokušaja sa đačkom pozornicom bilo je dosta, pak je zato red, da se i o tome nešto čuje.

ĐAČKI SVIJET

TEČAJ ZAGREBAČKIH BOGOSLOVA U SLAVONSKOJ POŽEGI održan dne 6. 7. 8 i 9 kolovoza, te 13 i 14 kolovoza 1929.

Kako su u posljednje vrijeme bili vrlo akuelni problemi Katoličke Akcije, to je »Zbor duhovne mladeži« u Zagrebu, odlučio ovih ljetnih praznika održati tečaj o tim pitanjima. U tu se svrhu zbor obratio **na dra Matiju Petlića, profesora teologije u** Đakovu s molbom, da bi on kao dobar poznavalac Katoličke Akcije preuzeo tu zadaću, čemu se on najpripravnije odazvao. Da bi bogoslovi dobili potpuni uvid u sve **probleme Kat. Akcije razdijelio je predavač** svoj prikaz kat. akcije u ove teme:

1 Teološka podloga Katoličke Akcije;
2. Katolička Akcija
3. Katolička Akcija prema religioznim društvima,
4. Odnos Katoličke Akcije prema ekonomskom, socijalnom i političkom području rada
5. Katolička Akcija i stranka
6. Uloga svećenika u Katoličkoj Akciji.

Iz navedenih tema se vidi, da je predavač zadro u sve probleme, koji su se i po **našem novinstvu diskutovali, pa je razumljivo**, da je i debata bila vrlo živa, jer **je trebalo mnogo dosta nejasnih pojmova bogoslovima protumačiti.**

Osim ovih predavanja o Katoličkoj Akciji održao je i g. Makso Kuntarić, umirovljeni gimnazijski direktor dva predavanja: »O vjerskim prilikama Rusije iza revolucije« i »O ruskoj emigraciji«.

Predavač je vrlo lijepo prikazao sadašnje žalosno vjersko stanje u Rusiji, a zatim **isto tako pregledno govorio o političkim strujama ruske emigracije i njezinom kulturnom nastojanju.**

Predavanja su se održala većinom u prirodi na »Antunovcu«, tako te su sva predavanja mogla biti saslušana s velikom pažnjom, jer nas nije umarala vrućina.

Predavačima, koji su uložili mnogo truda za uspjeh ovoga tečaja i ovom zgodom najljepše zahvaljujemo.

Uvidjevši velike koristi od takih tečajeva, zbor je odlučio svake godine održati jedan tečaj u Požegi prigodom ljetovanja bogoslova i eventualno sa većim brojem predavača.

Spectator.

SLOVENSKO - HRVATSKI MISIJSKI TEČAJ NA PLITVIČKIM JEZERIMA. Ove je godine od 17. — 20. VII. na Plitvičkim Jezerima, tom sigurno najljepšem hrvatskom kraju, održan misijski tečaj hrvatskih i slovenačkih akademičara. Posjet je obzirom na razmjerno nikakovu reklamu bio odličan. Sakupilo se oko 40 akademičara, koji su svi bili oduševljeni za stvar. Tako je čitav sastanak protekao u vanrednom raspoloženju čemu je nemalo dakako doprinijelo i ugodno vodstvo gg. sveučilišnih prof. dra Erlich-a i dra Gahsa. Predavanja, koja su pored veleučene gospode voda držali i akademičari, te prisutni stručnjaci-neakademičari bila su jedna zaokružena cjelina, kojoj su duhovnu podlogu davala sažeta i vrlo privlačiva razmatranja vlč. o. Markovića D. I.

Nećemo ovdje govoriti o pojedinim temama, jer će ove i onako izaći odštampane u posebnoj brošuri, koju će bezuvjetno morati kupiti svaki Ligin organizovani đak. nego ćemo radije odrediti opće značenje ovog akademskog tečaja za naše katoličko đaštvo.

Plitvički tečaj prva je priredba ove vrsti u hrvatskim krajevima. S tim mora da započne u našem lajičkom đaštvu novo misijsko gibanje, koje mora da ostane u konsekventnom porastu. To je potrebno nama i iz razloga prestiža, da budemo na tom području i mi Hrvati jednaki drugim velikim i malim narodima, a poglavito i zato, jer tek đački pokret koji aktivno surađuje i koje se bori uz Crkvu za duše sviju i fizički najdaljih nama ljudi, razumijevajući kršćanskom ljubavlju kolika je objektivna bijeda onih, koji ne poznaju Krista, tek takav đački pokret može da ima pravu orijentaciju i pravi uspjeh i u domaćoj Katoličkoj Akciji. Velika je odgojna vrijednost i najmanje misijske djelatnosti, za koju su sposobni da rade i oni najmanji pa i naši Mladi Junaci, a koja nas uči da se osjećamo tek dijelovima jedve velike katoličke obitelji, čije lokalne borbe za ovu stvar nisu drugo no jedan mali odsječak u velikoj fronti Crkve prema svim brojnim silama njoj protivnim.

Zato dakle treba da sva naša društva ozbiljno posvete potrebnu pažnju radu za misije, a i njihova centrala »Liga« nastojati će da nam u tome pomogne preko posebnog referenta za misije, koji će koordinirati rad svih društava i davati upute.

E. P.

NOVI SREDNJOŠKOLSKI ZAKON. Nedavno je objelodanjen novi srednjoškolski zakon, kojim se određuje više stvari za koje su naši čitači sigurno doznali. Međutim će naše domagojsko đaštvo u prvom redu zanimati paragraf 67. toga zakona, koji glasi ovako: »Učenici svake srednje škole mogu obrazovati udruženja, u cilju intelektualnog, moralnog, estetičkog i

zravstvenog usavršavanja, ali nikako na osnovi plemenskoj ili vjerskoj. Rad ovih udruženja stoji pod stalnim nadzorom školske uprave. Pravila udruženja odobrava Ministar Prosvjete, na prijedlog nastavničkog savjeta.

Osim ovih svojih udruženja učenici srednjih škola ne mogu biti članovi nikakvih drugih društava sem podmlatka Društva Crvenog Krsta«

Kako će se ova zakonska odredba tumačiti i provađati u praksi to je pitanje vremena. Svakako je zanimljivo pisanje jednoga katoličkoga dnevnika, koji dokazuje da se ovaj paragraf ne odnosi na društva Katoličke Akcije.

faktor vjersko moralnoga uzgoja također u srednjoj školi. Zato smo također ovlašteni misliti da vlada čiji je najodličniji zadatak braniti i ojačati religiozne i etičke vrednoe našega naroda sa čl. 67. koji zabranjuje srednjoškolskoj omladini svako udruženje na plemenskoj ili vjerskoj osnovi nije htjela isključiti na srednjoj školi i među školskom omladinom moralnoga podizanja posebno na vjerskom temelju. — Tako zvani lajički moral, izum plitkih duhova prošloga stoljeća spada među one mnoge zablude, koje je genij zapada pobijedio i nijedan duboki mislilac i kulturni radnik danas ne niječe, da su osnovi etosa u religiji, u poznanju i osjećanju za-

TEČAJ U MAKARSKOJ : PRED LURDSKOM ŠPILJOM U VEPRICU

»Iz tih dviju principa: da ima sav uzgojni prosvjetni rad bilo među narodom, bilo među školskom omladinom biti utemeljen na podlozi religije i morala, te da moraju crkveni, državni i školski faktori u tom pogedu sudjelovati u potpunoj harmoniji, dopunjujući jedan rad drugoga — iz tih dviju principa je nedvojbeno polazio također autor upravo uzakonjenoga zakona o srednjim školama i ako moralnu uzgoju, koju u § 1. postavlja kao zadaću srednje šokle ne postavlja izričito na vjersku bazu. Da je to samo posljedica ostataka svojevremeno u školskim krugovima vladajuće misli, bez praktičnoga značenja, dokazuje nam daljnja ustanova toga zakona, koja dopušta u glavnom odgovarajuće mjesto vjeronauku, koji je u istinu glavni i prvi visnosti od Svetoga, od apsolutne Dobrote, od njezinih bezuvjetnih zahtjeva. Moderan državnik, posebno pak naš, koji ima u etosu svoga naroda pred sobom još bogatu baštinu religioznosti, zato neće ići preko toga i za ljubav kakvim zastarjelim teorijama isključivati religioznu motiviranost moralne uzgoje u školi koja imade uzgojiti dobre, potpuno savjesne i socijalno uzgojene državljane.

Zato se sigurno ne varamo, ako ono »nikako na osnovi vjerskoj« u § 67. novoga zakona o srednjim školama razumijemo tako, da se ne smiju podržavati konfesionalne strasti, koje razdvajaju, da se imade naglašavati osjećaj skupnosti državljana različitih vjeroispovijesti i da se imade gojiti tolerancija, isključeno je da bi zako-

nodavac htio zabraniti moralni uzgoj na religioznoj podlozi, koju svaki učenik ima već po svom rođenju, obiteljskoj pripadnosti i narodnom obilježju, te po crkvenoj zajednici u kojoj je rođen.

ZA DOMAGOJSKU PJESMARICU. Đaci su vesela družba. I netom ih se nađe dvojica u posebnom raspoloženju, eto već k njima i pjesme kao trećega druga. Ona je pratilac svih naših priredaba, ona začinja i upotpunjuje sve naše zabavne programe, ona se ori na svim našim đačkim sastancima, jer je pjesma od svih manifestacija našeg duševnog raspoloženja najspontaniji i mladenačkom poletu najadekvatniji izražaj. To se vidilo i na ovogodišnjem tečaju katoličkog narodnog đaštva u Makarskoj. Ali se na njemu kao i na svim drugim našim sastancima moglo opaziti, kako su sve naše pjesme s reda lokalizovane na određene krajeve naše domovine i tako poznate samo ljudima iz onoga kraja. Uz tu universalnost naših pjesama moglo se zapaziti i nejedinstvenost onih, koje su poznate u različitim krajevima, jer su prelazeći od usta do usta prilagodile raznim okolnostima one temeljne motive. S druge strane se mnoge lijepe hrvatske pjesme, koje naši stariji tako lijepo znadu da interpretiraju, često potiskuju u pozadinu jazzbandskom glazbom, koja nam se kroz sve dane iz svih kavana, svih radio-stanica i svih plesova gura svojom podivljalom ritmikom u uši, i malo pomalo zanemaruju i zaboravljaju. Uz to pak prijeti opasnost, da se zbog modernosti tobožnje ili nekakve interesantnosti gutaju tude pjesme na tudim jezicima i da se radije uloži trud u študiranje privremenog mačji-deračjeg i po sadržaju i po glazbenoj formi neukusnog šlagera, nego da se nauči nešto iz onog silnog bogatstva koje, naš narod i u glazbenoj umjetnosti posjeduje. Dovoljno nam se ugledati u Slovence, koji, gdjegod se našli, pjevaju samo svoje slovenske pjesme; s čime su postigli toliku popularnost svojih pjesama, da i mi još bolje poznajemo koju slovenačku od naših hrvatskih i da je pri izboru radije prihvatimo za pjevanje. Doista lijepo je sve znati, ali je sramota ne poznavati svoje! Stoga mi Hrvati, a napose mi, koji hoćemo da budemo pravo hrvatsko narodno đaštvo, treba da dobro poznajemo sve, što je hrvatsko: i hrvatsku povijest i hrvatsku literaturu i hrvatsku poeziju i hrvatske nošnje i hrvatske običaje i hrvatsku umjetnost i kulturu, pa i hrvatsku pjesmu. Treba da poznajemo sve ono, što naš hrvatski narod ima lijepo, dobro i vrijedno, i da sve to gajimo marno i sa ljubavlju te da na tome dalje gradimo.

Mi iz čitavog glazbenog narodnog blaga hoćemo da izaberemo »hrvatske domagojske pjesme« t. j. onakove, koje po sadržaju svome najbolje odgovaraju našoj ideologiji, nama Domagojcima, koji kao vjerni sinovi katoličke Crkve hoćemo da u svome narodu za svoje i njegove ideale radimo. U našim se redovima od davnih davnina raspravljalo pitanje glazbe, i mnogi su ljudi i mnoge priredbe donijeli mnogo i iskustva, želja i mišljenja. I sad je vrijeme, da se to iskustvo, te želje i mišljenja upotrijebe u jednu korisnu i dostojnu akciju. Red je na svima našim ljudima, da još jednom promozgaju i ispitaju sve hrvatske pjesme iz svoga kraja i da se zaustave na onima, koje bi doista mogle da postanu i domagojske te da uđu u Domagojsku pjesmaricu hrvatskih pjesama? Oni, koji posjeduju i note takvih pjesama, neka ih pripreme i na odbor Lige pošalju, kamo neka pošalju samo tekst oni, koji do nota ne mogu da dođu. Tako ćemo doći do pjesama, koje će postati naše i svima nama općenite, a koje će nas sjećati junačkih naših pređa, lijepih momenata iz narodnog obiteljskog života u kući, na moru, u polju, na paši i t. d. i upoznavati s istinskim narodnim čuvstvom i shvatanjem i stvarati od nas atome nerazlučive narodne molekularne cjeline.

Uz zbirku ovakovih svjetovnih pjesama treba da imamo mi i svoju zbirku crkvenih. U tom smo pogledu, hvala Bogu, mnogo bolji, jer je neumorni rad naših svećenika i redova ulio u narodno srce jedinstveni ritam liepih pjesama za razne zgode crkvene, a nadasve ljubav za one omiljele Marijanske pjesme. Naši ljudi i tu treba da traže, jer ima u mnogim krajevima lijepih pjesama crkvenih, koje narod pjeva, još po dalekoj tradiciji, a koje su općeno nepoznate. Nas treba da napose zanima narodna pobožna glazba. A uz to moramo nastojati okolo misnih pjesama, koje prate čitavu Nekrvnu žrtvu, i okolo liturgijskog pjevanja. — Naš odlični glazbeni radenik O. B. Sokol, franjevac, poduzeo je jednu golemu akciju za izdanje raznih pjesama, koje se u crkvi pjevaju u raznim prigodama jednodvo- i više- glasno, i koje će izaći u petnaestak zbirki. Te će pjesme biti neke iz vorne, neke prevedene i preuđešene. Bilo bi idealno, kad bi se jedna od tih zbirki dala udesiti prema našim željama, (što je O. B. Sokol i spreman da učini), da i u tom pogledu imamo nešto svoga, s čime

ćemo u zajednici slaviti dobroga nebeskog Oca.

Glazbeni se pokret u našim redovima vrlo lijepo razvija, tako da smo na tečaju u Makarskoj iz izvještaja čuli, kako neke đačke organizacije imaju svoje pjevačke zborove ili ih kane u najskorije vrijeme formirati. To je vrlo važan momenat, jer s glazbom možemo lijepo i ugodno zaposliti mnoge članove, možemo uljepšati i lako pripremiti naše nastupe, a uz to možemo sa izletima u okolna sela uz pjevački nastup mnogu lijepu akciju u narodu izvršiti. — Mnoge su organizacije đačke u neprilici za izbor glazbenih i pjevačkih komada, pa su često prisiljeni, da sami iz tu-

IX. KONGRES „PAX ROMANAE". Ovogodišnji kongres „Pax Romanae" održan je u Španiji. Zasijedanja su se vršila u Sevilli i Barceloni. Na kongresu je i ove godine sudjelovao dosta velik broj učesnika. Opaža se, da se ovi kongresi sve više pretvaraju u kongrese katoličke inteligencije. Ovogodišnji kongres je to bio u punoj mjeri, osobito po predavačima i temama, koje su se raspravljale. Međutim je u pogledu organizacijskog rada ovogodišnji kongres bio vrlo plodan. Tako se pretresalo pitanje generalnog sekretarijata, pa je odlučeno da abbe Gremaud, višegodišnji generalni sekretar dobije tehničkog tajnika sa redovitom plaćom, tako, da će poslovanje sekretarijata biti mnogo redovitije. Od najvećeg

SPLITSKI TEČAJ: IZ ZADNJE SLIKE »PEPELJUGE«

đih jezika tekstove prerađuju; a u nuždi se obraćaju i na svoju centralu za pomoć. Da bi im centrala mogla savjetom ili drugim načinom pomoći, postavit će u svoj odbor posebnog referenta za glazbu, koji će tu službu imati i glavnu brigu okolo sakupljanja crkvenih i svjetovnih »domagojskih« pjesama. Svi prijedlozi dobro su nam došli, jer želimo, da u ovu pjesmaricu uvrstimo i poznate pjesme, ali o tome hoćemo da čujemo što više mišljenja, tako da bi pjesmarica odgovarala željama svih.

Luka Perinić.

je značenja zaključak, da se od sv. Stolice zatraži, da se imenuje duhovnik udruženja, kao i zaključak, da se konačno redigira pravilnik, koji će se podnijeti na potvrdu sv. Ocu, kojemu će se prepustiti, da riješi neka sporna pitanja (n. pr. odnošaje sa drugim đačkim internacionalama). Udruženje je već u vezama sa tim udruženjima tako, da u na ovom kongresu bili zastupani predstavnici C I E (Confederation internationale des etudiants) i I S S (Internationel Student Service).

Na kongresu su predavali učenjaci međunatodnog glasa. Tako Englez g. Joseph Clayton je govorio o nacionalizmu i internacionalizmu, Španjolac g. Salvador Minguijon, profesor sveučilišta u Zaragosi o značenju

katolicizma za zapadnu kulturu, Francuz msgr. De la Serre, prorektor Katoličkog Instituta u Parisu o budućnosti katoličke socijologije, Nijemac g. dr Dietrich v. Hilldebrand, profesor sveučilišta u Münchenu o katolicima i tendencama moderne filozofije.

Svakako je najinteresantnija bila skupština predstavništva, koja je imala da izabere glavni odbor. Prisutni su zastupnici Litve, Francuske, Engleske, Irske, Slovačke, Madžarske, Rumunjske, Njemačke, Poljske, Švicarske, Slovenije, Holandije, Češke, Peru i Portugalske. Prisutna su i dva studenta iz Indije i jedan crnac. Hrvati nisu zastupani, jer su falila materijalna sredstva. Doduše, povedena je u javnosti akcija za javno sabiranje, ali nažalost, nije sakupljena dovoljno velika svota, da bi Liga mogla biti dostojno reprezentirana, a odbor se Lige stavio na stanovište, da radi kongresa neće opteretiti svoje redovite prihode, „koji se dadu upotrebiti u korisnije svrhe". Da smo imali nažalost pravo, vidjelo se na kongresu za vrijeme izbora u directoire generale, kada je naša država zapostavljena radi — Rumunjske. Odbor je izabran na prijedlog direktorija, koji nije održao obećanje dano na lanjskom kongresu, da će u direktorij ove godine biti izabran jedan delegat iz naše države, ali su Poljaci i Španjolci ipak predložili, da se mjesto Rumunjske u direktorij izabere jedan Slovenac, na što je provedeno glasanje, te je za prijedlog direktorija palo 3110 glasova, a proti 2540. Proti ulasku naše države u direktorij kompaktno su glasali Francuzi i Nijemci. Tako je direktorij sastavljen ovako: Predsjednik dr Martin Luible (Nijemac); I. podpredsjednik Španjolac (po pravilima); II. podpredsjednik Poljak g. M. Šobanski; članovi direktorija Engleska, Francuska, Holandija, Čehoslovačka i Rumunjska. Kako je za predsjednika izabran Nijemac, to će se do godine kongres održati u Njemačkoj i to u Münchenu i Kölnu.

Žalimo, da i ovaj put moramo zabilježiti nerazumljivo držanje dra Istvan Nagy, bivšeg predsjednika „Vojvodine" u Zagrebu. Ne znamo otkuda taj gospodin dolazi na tu ideju da na kongresu zastupa Hrvate, isto tako nam je nerazumljivo držanje generalnog sekretarijata „Pax Romanae", koji je Liga brzojavno obavijestila, da ne može prisustvovati. Svakako što se tiče g. Nagy-a odbor će Lige poduzeti sve potrebno, da se stane na put njegovim postupcima, a i kod sekretarijata će Liga zatražiti razjašnjenje, kako se to moglo opetovano dogoditi, da se g. Nagy-u dozvoli da predstavlja organizaciju, sa kojom on nema ama baš ništa zajedničkoga. Liga će znati da izvojuje zadovoljštinu za ovu uvredu, koja joj se time nanesena.

Do godine se kongres drži u Münchenu, te će za naše sudjelovanje na kongresu trebati mnogo manje sredstava, nego što je to bilo sa Španijom, pa je naše učestvovanje na tome kongresu sigurno, te će directoire generale imati prilike, da reparira uvredu nanešenu J. K. Đ. Ligi, koja se ubraja među osnivače „Pax Romanae". Svi doprinosi sakupljeni za delegaciju na ovogodišnjem kongresu spremljeni su i upotrebiti će se do godine. *I. B.*

PROSLAVA DVADESETIPETE GODIŠNJICE „LUČI" I DESETGODIŠNJICE „LIGE". Ove godine se navršava desetgodišnjica „Lige" i dvadeset i peta godina izlaženja „Luči". Osim toga ove se godine slavi čitav niz jubileja naših akademskih društava. Zato će ove godine J. K. Đ. Liga prirediti jednu ferijalnu priredbu većega stila, koja će se održati istovremeno sa Euharističkim kongresom u Zagrebu. Ova naša priredba će biti u sklopu Smotre katoličke kulture, koja će se održati naredne godine kao dio velikih euharističkih svečanosti. Te priredbe bi bile po prilici 14.—17. kolovoza 1930.

Da drugovima bude jasno, u čemu će se sastojati ta „smotra katoličke kulture" iznosimo kratak nacrt, koji je izložio dr Velimir Deželić sin, na glavnoj skupštini Hrvatskog Katoličkog Narodnog Saveza, središnjice Katoličke Akcije u Hrvata.

Smotra ne bi bila samo jedan kongres s predavanjima i manifestacijama, niti samo sastanak pojedinih organizacija, već prava smotra, na kojoj bi se pokazalo, što je katolička Crkva i vjera dala kulturi Hrvata. Ta smotra trebala bi da bude neka vrsta izložbi prikaza i tumačenja blagotvornog djelovanja katolicizma na raznim poljima naše prosvjete. Ta smotra trebala bi, da silno podigne duh svima vjernicima, morala bi da imponira indiferentnim, ta da ih potakne na simpatiju prema Crkvi. Priredila bi se izložba Dobre Knjige, katoličkog školstva, prosvjetnog rada (organizacije Katoličke Akcije), crkvene umjetnosti, karitativnog i socijalnog rada. Sve bi to pokazalo koliko je golemo djelo katolicizma u našem narodu.

Svakako bi kruna priredbe bio veliki ophod u kom bi se pokazalo najveće blago, što ga mi Hrvati imamo, a to su moći, relikvije, svete slike i religiozni predmeti, koji se u pojedinim krajevima najvećma štuju. Taj svečani ophod bio bi vanjska manifestacija, ali i opća pobožnost svega puka. Biskupi i svećenstvo nosili bi u svečanom ornatu te drage naše svetinje, narod po mogućnosti u narodnim nošnjama bio bi počasna straža i ujedno špalir, a sav vjernički puk sudjelovao bi u pobožnosti.

Nije se moglo naći ljepši okvir za proslavu jubileju našega pokreta. Naše katoličko đaštvo je svijesno velikog značenja pokreta, koji se okupio oko „Luči" i ono će nastojati, da se u ovoj velikoj priredbi i naš pokret časno reprezentira. Mi ćemo sudjelovati pri izložbama, kao i u svečanom ophodu, a učiniti ćemo sve da ove proslave što ljepše uspiju, te ćemo sve svoje sile staviti na raspolaganje pripremnom odboru. U narednim brojevima „Luči" biti će govora o detaljima naših priprema, a za sada poručujemo svim drugovima, da dobro promisle, što bi oni mogli doprinijeti za izložbu i neka odmah započnu sa poslom. Također neka se svi spremaju za put u Zagreb, da pridonesu svoj dio našoj zajedničkoj slavi. *I. B.*

mješovitom upravom đačkih vijeća i profesora. Iz toga onda dakako slijedi prava anarhija, a strada odgoj i nauka. Otpor koji su presizanju studenata suprotstavljali Isusovci, imao je za posljedicu opetovane secesije, od kojih je posljednja uslijedila istovremeno s nacijonalističkim prevratom pred godinu dana. Ta je secesija mogla biti katastrofalna, jer su otišli gotovo svi studenti, a nastojalo se dapače i utjecati na apsolvente univerze, da preko svojeg društva demonstriraju protiv otaca. Čitav pokret je doskora prestao, a konačni rezultat je bio, da je tijekom posljednje školske godine Aurora opet stekla svoj dosada najviši broj stude-

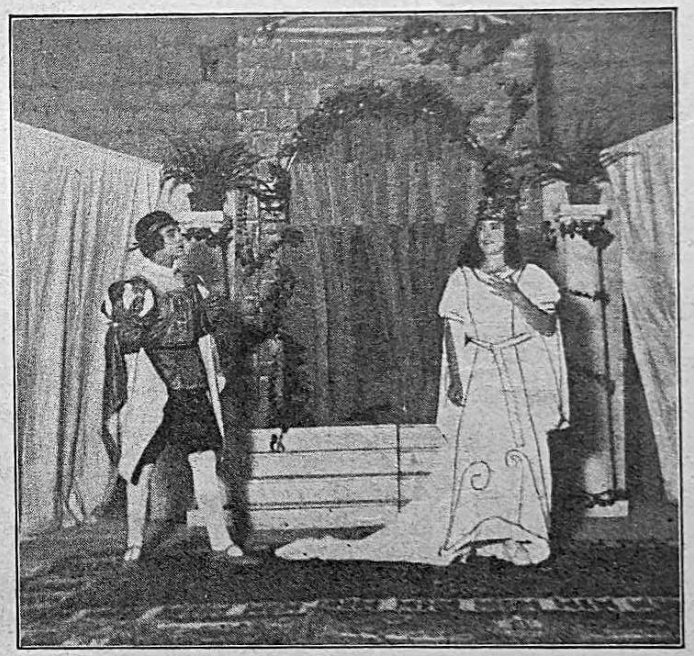

SPLITSKI TEČAJ: KRALJEVIĆ I PEPELJUGA

KATOLIČKE UNIVERZE U KINI I JAPANU. Uz naš članak o katoličkoj inteligenciji u misijskim područjima dobro će pristajati prikazi o stanju katoličkih univerza u pojedinim misijskim zemljama. U ovom broju donosimo prikaz o univerzama u Kini.

Prva i za dulje vremena jedina katolička univerza u Kini bila je univerza „Aurora" u Šangaju, koju su god. 1903. osnovali francuski Isusovci. Ta je univerza osnovana na poticaj domaće državne vlasti, ali je za čitavog svog opstanka doživjela brojne bune studenata. U Kini naime veći broj sličnih kineskih i protestantskih zavoda stoji pod

nata, preko 450. Tek četvrtina od ovih je katolička. Na godišnjim ispitima službeno je učestvovao predstavnik nankiške vlade.

Druga katolička visoka škola u Kini je eksportni fakultet u Tientsinu. Taj drže također francuski isusovci, koji su otrag godinu dana uveli engleski jezik kao nastavni, jer Kinezi osjećaju za njim potrebu, pokazavši tako pravn misijonarsku supremacijonalnost.

Ta škola imade 130 đaka. Obzirom na njen engleski nastavni jezik biti će joj otežano regrutovanje iz katoličkih srednjih škola u budućnosti, jer su ove u Kini u većini francuske.

Zadnja visoka škola je katolička univerza u Pekingu, koju su od 1926. osnovali oo. Benediktinci iz kalifornijske kongregacije koja imade oko 180 đaka. Oo. Benediktinci su u vrlo širokom opsegu upotrijebili kao nastavni jezik kineski. Dakako, velik broj znanosti još nema kineske terminologije pa im to znatno oteščava provođenje njihovih namjera da predaju sve predmete na kineskom jeziku. Pronose se u posljednje vrijeme glasovi, da bi španjolski dominikanci imali organizovati još jednu univerzu u Kantonu.

Sve te visoke škole sa svojih okruglo 800 đaka ne predstavljaju odviše jak aparat i zbilja treba reći, da su tu protestanti daleko jači. Ipak i te katoličke visoke škole su učinile to dobro, da su stvorile brojne simpatije za katolike i da su u šire poganske slojeve unijele uvjerenje o „kulturnosti" katol. misijonara. Izravan plod u obliku konverzija su one donijele samo u ograničenoj mjeri, ali konverzije inteligenata su daleko teže, a vrijede za Crkvu mnogo i simpatije i utjecaj, koji joj priskrbljuju te univerze. Stoga je razumljiva želja sv. Stolice, da se broj tih zavoda poveća i što racijonalnije uredi.

Posebnu pažnju zaslužuje organizacija kineskih kat. studenata u Evropi i Americi. Ta organizacija, kojoj je mnogo ljubavi i brige posvetio veliki apostol Kineza o. Lebbe, pokazala je u malo godina svog rada vrlo mnogo sjajnih rezultata. Njena bilanca konverzija među kineskim, uostalom vrlo brojnim, studentima u Evropi i Americi davno se već približava drugoj stotini, a njen unutarnji život je vrlo bujan. Tu se na neki način dogajaju lajički apostoli katoličke ideje katkada i van kat. universa, premda je centar ovoga pokreta u Evropi Louvain. U samoj Kini je posljednje godine po inicijativi apost. delegata Msgr. Costantini-a osnovana centrala kat. omladine, a budi uzgred spomenuto i kat. muževa. Na taj način će sve one pojedine organizacije, koje već u Kini postoje na pojedinim zavodima biti koordinovane, jer je do sada prirodna posljedica autonomije pojedinih redova bila ta, da je međusobna veza organizacija bila vrlo slaba.

U Kini je protestantizam prividno mnogo postigao time, što je obratio brojne inteligente preko svojih visokih škola, premda su mnogi od njih ostali daleko od toga, da budu pozitivni kršćani u vjerskom smislu. Jedini realni rezultat jest, da su i oni pristupačni nekoj deističkoj humanosti uzora XVIII. vij. Specijalno su brojni takovi protestanti i u sadanjoj nankinškoj vladi, navodno 5 na 9 ministara. Iako te protest. visoke škole i ti protestanti ne znače za protestantsko kršćanstvo vjersku dobit, znače ipak dobit druge vrste, jer se javno mnijenje vladajućih krugova formira pod utjecajem protestantskih cenzora.

Protestanti osnivaju osobito rado u velikim gradovima uz visoke škole konvikte i to nesamo u Kini nego i drugdje za Kineze. Katolici rjede imadu konvikte. Tako su baš pred malo vremena irski Isusovci osnovali u Hongkongu oveći konvikt za pedesetak studenata. Inicijative u tom smjeru su u Kini tek na početku.

BILJEŠKE

NOVI DUBROVAČKI BISKUP. Ovih ferija posvećen je i ustoličen za dubrovačkog biskupa presvij. g. dr Josip Marija Carević. Njegovo imenovanje primljeno je sa velikim oduševljenjem u dubrovačkoj biskupiji, te su mu prilikom instalacije priređene dosada neviđene manifestacije. Presvij. gospodin je uvijek bio veliki prijatelj našega pokreta. Čitavo se domagojsko đaštvo raduje što je dubrovačka biskupija dobila u osobi presvij. Carevića biskupa rijetkih vrlina.

ZLATOMISNIČKI JUBILEJ ZAGREBAČKOG NADBISKUPA. Baš za vrijeme naših ferijalnih tečajeva u Zagrebu su se vršile velike proslave prigodom zlatomisničkog jubileja zagrebačkog nadbiskupa preuzv g. dra Antuna Bauera. J. K. Đ. Liga i „Domagoj" su izrazili preuzv. svoje čestitke, te je on tom prilikom Ligi i Domagoju darovao po 5000 dinara, na čemu ovdje izričemo najtopliju zahvalu.

Svečanosti proslave jubileja preuzv. gospodina pokazale su, da je on danas centralna ličnost hrvatskog naroda, a manifestacije, koje su se pravile tom prilikom, kao i prilikom instalacije presvij. Carevića, dokazuju, da je katolicizam najdragocjenija svojina hrvatskog naroda i da Hrvati znadu cijeniti tu snagu.

DRUŠTVENE PRIREDBE će doskora postati aktuelne, osobito radi toga, jer se približuje »đački dan«, kada će se u mnogim mjestima prirediti akademije sa dramskim komadima. U koliko bi prijatelji »Luči«, u prvom redu đaci, trebali pomoći, neka se preko J. K. Đ. Lige. obrate na druga Rabadana koji će im rado izaći ususret.

NOVA CENTRALA KATOLIČKE AKCIJE. Polovicom septembra održana je u Zagrebu konstituirajuća skupština centrale organizacije Katoličkih Muževa. Pravila su već poslana vlastima na odobrenje, te će tako doskora u sklopu Katoličke Akcije biti još jedna nova organizacija, te će tako Katolička Akcja, osim brojne omladine, u svoje redove primiti još velik broj katoličkih hrvatskih muževa, koji će skupa s nama poraditi za iste ideale, za koje se i mi borimo.

FERNY — Tvoji stihovi su ovaj put sadržajni, ali puno sadržaja ubija ljepotu izraza i tako se stihovi pretvaraju u ispretrgane rečenice riječi poredane u formi pjesme — dakako bez rime, a nemoj se uvrijediti, i bez ritma. Momenti i doživljaji koje si kanio preliti u stihove bez sumnje su jaki, ali da se onakova stanja izraze dovoljno snažno u literarnoj formi treba ih duboko proosjećati i biti majstor, a to nije još nitko od nas mladih u Luči. Dakle, kušaj pomljivo analizirati svoj: »Canticum doloris« pa se nadam, da ćeš doći do istih zaključaka. Možda da koji fragmenat preradiš, dok ozbiljno sumnjam, da bi Ti stvar kao cjelina mogla uspjeti.

VELIKI NAŠ NATJEČAJ. U dobru se moramo uvijek natjecati bez poticaja od materijalnih nagrada. I ovaj naš natječaj uza svu tobožnju pozadinu materijalnih nagrada, želimo da bude i opet jedan od onih naših natjecaja u dobru. — Mnogo je godina, što radi naše katoličko narodno đaštvo, mnogo je u njemu bilo pjesnika i mnogo glazbenika, a evo sve do danas nemamo mnogo svojih izrazitih pjesama ni svoje domagojske himne. A zašto i pokret Mladih Junaka i Uskoka, koji za svoje junačke izlete potrebuju ritam koračnice, koji je najzgodniji, ako se i riječima pjeva; eto i naši sastanci čekaju nešto izrazito našega i samo našega. Potrebujemo koračnicu za muške i za ženske; napose za malu djecu, za Mlade Junake; potrebujemo raznih kola za Mlade Junakinje i za Dubravke; potrebujemo ideoloških pjesama, borbenih, odlučnih i junačkih, mnogo toga potrebujemo. Pa zašto da toj potrebi ne zadovoljimo? Literata, Bogu hvala, imamo, glazbenika dobre volje također. Natječimo se dakle; natječimo se svi: muški i ženske. Svaki neka piše one stvari, koje su mu najbliže, i neka pošalje za natječaj i onda, kad je uvjeren, da to za natječaj nije, jer nam upravo može poslužiti ono, što se auktoru ne sviđa.

Priposlane stvari treba da su što kraće. Neka budu potpisane sa pseudonimom. U posebnoj kuverti neka svaki natjecatelj naznači pseudonim i svoje pravo ime i adresu. Te će se kuverte otvoriti, iza kako žiri odredi nagrade. Svaka pjesma može biti nagrađena, a na određenje nagrade utječe i veći broj priposlanih stvari. Natjecatelji treba da svoje stvari pošalju na odbor Lige najkasnije do 15. veljače. 1930. godine. Žiri se sastoji od tri lica: Dr Ljubomir Marković, Luka Perinić i Ivo Bogdan. Iza žirijeve presude raspisat će se natjecaj za skladatelje. Za skladbe će biti izabran poseban žiri. Reflektanti za natjecaj u skladbi treba da što prije, a najkasnije do tog roka (15. II. 1930.) pošalju svoje adrese, da mu se uzmognu dostaviti pjesme. Za njih će biti iste nagrade kao i za pjesnike. Tko pošalje već uglazbjenu pjesmu ima prednost za nagrade i dolazi u obzir kod podjeljivanja nagrada za pjesnike i za skladatelje.

Nagrade su ove:

1. Gratis put na tečaj katoličkog narodnog đaštva, koji će se održati u ferijama 1930. uz veliki euharistički kongres, gratis hranu i gratis povratak (jedna nagrada za pjesnike, jedna za skladatelje).

2. Gratis put i povratak na tečaj i kongres 1930. u ferijama (jedna nagrada za pjesnika, jedna za skladatelja.)

3. Deset dobrih knjiga (jedna nagrada za pjesnike, jedna za skladatelje).

4. God. »Hrvatske Prosvjete 1929. ili godinu, koju nagrađeni izabere (jedna nagrada za pjesnike, jedna za skladatelje).

5. Godište »Luči« za god., koju nagrađeni odabere(jedna nagrada za pjesnike, jedna za skladatelje).

6. Pet nagrada po tri dobre knjige (pet za pjesnike pet za skladatelje).

J. Kat. Đačka Liga
Palmotićeva ul. 3
Zagreb.

SADRŽAJ: I. B.: Poslije dvadeset i pet godina; Lenka Perinić: Čedo mora; Ivo Lendić: Pod njegovim duhom; Vladimir V ana: Pjesme bez naslova; Dr Ljubomir Maraković: Karakteristika današnje genera ije; Pavao Jesih: Duševna kultura u pravom svijetlu; Mato Paljug: Cvijet; E Pallu : Inteligencija u misijskim zemljama; Vladimir Vrana: Sanja; Stjepan Devčić: Pism seki u predjesenski suton; Šime Vučetić: Dvije molitve: R. M. Baričević: U zanosu: Luka Perinić: Pregršt estetskih problema; Lav Kozov: Teško je danas. Mate Meštrović: Kroz život; Ivo Lendić: Janjinsko predvečerje;
Feuilleton: Naši ferijalni tečajevi — Knjige i listovi — Đačka pozornica — Đački svijet — Bilješke — Urednikova pošta.
Slike: Sa tečaja u Makarskoj — Sa tečaja u Splitu —Sa misijskog tečaja na Plitvičkim Jezerima.